

Razprave o osnutku nove ustave

Sekretar sveta ZK, izvršni odbor Konference OOS, sekretarji OO ZK in predsedniki osnovnih organizacij sindikata so imeli skupno razširjeno sejo, da bi izmenjali izkušnje v dosedanjem poteku razprave o novi ustavi in se dogovorili za nadaljnji potek masovne javne razprave v enotah Veletrgovine Mercator.

Sestanek je vodila tovarišica Ivanka Vrhovčak, ki je dejala, da je namen sestanka izmenjati dosedanje izkušnje organiziranosti razprav o obeh ustavah in se dogovoriti, kako bi razpravo pospešili. Razprava naj bi bila čim masovnejša, razprave morajo biti v vsaki enoti, toda ne težimo za formalno temveč vsebinsko razpravo. Snov obeh ustav ni lahka, toda ni je stvari, da je ne bi mogli zelo preprosto razložiti in jo tudi razumeti.

Vsaka enota mora sama organizirati razpravo preko občinskih sindikalnih svetov. Razprave naj bi imele poudarek predvsem v naslednjem:

— o pravicah in dolžnostih delavcev v TOZD

— o političnem sistemu, ki ustvarja novo vlogo delavca v stemu in delegatskih razmerjih, združenem delu in krajevni skupnosti, posebno o delegatskem sistemu

— o delavcu kot absolutnem gospodarju ustvarjenega dohodka,

— o 48. členu ustave, ki govori o blagovnem prometu.

Z delavci se je treba pogovarjati v razumljivem jeziku in jih opozoriti, v čem se pozicija delavcev spreminja glede na novo ustavo.

KOLIKO DALEČ SMO OD CILJA

Napravili smo tudi pregled obstoječega stanja, koliko enot je že imelo ustavno razpravo.

(Nadaljevanje na 2. strani)

5. zbor delegatov

Zbor delegatov je odločil, da se objavi analiza pogojev za organiziranje temeljnih organizacij združenega dela

Na 5. zboru delegatov TOZD, dne 28. 9. 1973 so bili sprejeti pomembni sklepi v zvezi z zakonitim postopkom za organiziranje TOZD.

Zboru delegatov je bila predložena obširna analiza pogojev za organiziranje TOZD, ki jo je obravnaval direktor razvojno-planškega sektorja, tov. Stane Vrhovec.

Na podlagi te analize je zbor delegatov najprej sprejel ugotovitev, kateri deli podjetja pomenijo delovno celoto in izpolnjujejo druge pogoje za to, da se organizirajo kot TOZD.

Po sklepu zbora delegatov so to naslednji deli:

1. Poslovna enota Emona, Ljubljana,
2. Poslovna enota Gradišče, Trebnje,
3. Poslovna enota Grmada, Ljubljana,
4. Poslovna enota Hladilnica, Ljubljana,
5. Poslovna enota Hrana, Ljubljana,
6. Poslovna enota Idrija,
7. Poslovna enota Metlika,
8. Poslovna enota Panonija, Ptuj,
9. Poslovna enota Preskrba, Tržič,
10. Poslovna enota Rožnik, Ljubljana,
11. Poslovna enota Standard, Novo mesto,
12. Poslovna enota Špecerija, Ljubljana,
13. Poslovna enota Trgopromet, Kočevje,
14. Poslovna enota Vrhnika,
15. Obratna enota Investa, Ljubljana,
16. Obratna enota Tovarna mesnih izdelkov, Ljubljana,
17. Samostojna organizacija SOPO »Emba« Ljubljana,
18. Gostinska enota Kavarna Evropa, Ljubljana,
19. Gostinska enota Nebotičnik, Ljubljana,
20. Trgovina na debelo, Ljubljana,
21. Prejšnja Poslovna enota Litija,
22. prejšnja Poslovna enota Logatec,
23. prejšnja Poslovna enota Ljubljana-Polje,

24. prejšnja Poslovna enota »Jelka« Gornji grad,

25. Veleblagovnica Beograd.

Zakaj so v tem primeru še uporabljena imena posameznih delov kot poslovna enota, obratna enota, SOPO, gostinska enota itd., čeprav smo v lanskem letu že ustanovili v teh enotah temeljne organizacije združenega dela.

Vsi ti deli podjetja so sedaj še vpisani v registru gospodarskih organizacij s temi imeni, ter bodo TOZD po ponovni ustanovitvi najprej morale predložiti gospodarskemu registru predlog za predznanbo sklepa o organiziranju TOZD. V tem predlogu bo navedeno novo ime TOZD, o končnem imenu TOZD pa bo odločal statut TOZD. Tako določa zakon o firmi in imenu organizacij združenega dela, ki razlikuje oba pojma v tem, da ima vsaka delovna organizacija svojo firmo, vsaka TOZD pa svoje ime.

Čeprav v samoupravnih odnosih že skoraj eno leto uporabljamo nova imena TOZD, ki so se ustanovile do decembra 1973, ne moremo novega imena TOZD uporabljati v pravnem prometu izven podjetja vse do ponovnega konstituiranja podjetja in do vpisa konstituiranja v sodni register.

Znano je, da smo v letu 1972 ustanovili 20 TOZD. Sedaj je zbor delegatov predvidel 25 delov podjetja, ki izpolnjujejo pogoje za organiziranje TOZD.

Spremembe so predvidene v dveh TOZD. V TOZD Detajl naj bi se naslednji deli organizirali v samostojne TOZD:

1. prejšnja poslovna enota Litija,
2. prejšnja poslovna enota Logatec,
3. prejšnja poslovna enota Ljubljana-Polje,
4. prejšnja poslovna enota »Jelka« Gornji grad,
5. Veleblagovnica Beograd.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Kiro Gligorov si z zanimanjem ogleduje razstavljeno blago v Mercatorjevi blagovnici. Več o obisku tovariša Gligorova berite na 3. strani

5. zbor delegatov

(Nadaljevanje s 1. strani)

Te TOZD naj bi se s samoupravnim sporazumom o združenju v skupnost TOZD združile v skupnost TOZD Detajl.

V TOZD Poslovna uprava naj bi pretežno delavci sektorja trgovine na debelo in nekaterih drugih sektorjev ter skladišča in transporta organizirali TOZD Trgovina na debelo.

Za delavce skupnih služb pa naj bi se s samoupravnim sporazumom o združenju v podjetje ustanovila — Delovna skupnost podjetja, z določenimi samoupravnimi pravicami.

Zbor delegatov se je odločil, da se do konstituiranja podjetja in do vpisa v sodni register ne predvidijo več novi deli in nadaljnje spremembe, sicer ne bomo tega izvedli v predvidenem roku do 31. 12. 1973.

Pri tem je zbor delegatov za navedene dele tudi obravnaval in osvojil predloženo analizo pogojev za organiziranje TOZD. Ker obsega ta analiza ca. 165 strani, je preobsežna za objavo, zato je zbor delegatov odločil naj se objavi v skrajšani obliki. Ker pa ima vsak delegat TOZD celotno analizo, se lahko vsak delavec, ki ga zanimajo podrobnejši po-

Razprave o osnutku nove ustave

(Nadaljevanje s 1. strani)

V Embi so že imeli razpravo, predvsem je bil poudarek o položaju delavca v združenem delu. Tudi Standard, Novo mesto je imel razpravo, toda z zelo slabo udeležbo. Priprave za razpravo nove ustave, pa so že v teku pri enotah: Panonija, Metlika in Preskrba.

Preverjati bo treba, kako se razprava uresničuje še v drugih enotah in kaj bi bilo treba napraviti za dopolnitev. Zato je bil sprejet sklep na tem skupnem sestanku in sicer:

— enkrat tedensko obveščati, kako poteka ta akcija, na naslov: Sekretariat sveta ZK Veletrgovine Mercator, Tržaška 37/b,

— kaj je storjenega in kje je bila razprava,

— kako ste koncepirali temo

— predavatelji,

— koliko je bilo udeležencev,

— povzetek skupnih stališč,

— kaj je naše delavce najbolj zanimalo.

Na nivoju podjetja pa bo organiziran seminar za Svet ZK, konferenco OOS, vse vodilne delavce na nivoju podjetja in TOZD, člani CDS, CUO, mladinski aktiv in predsednike osnovnih organizacij sindikata.

POMEN JAVNE RAZPRAVE

Razprava bo uspešna, če bo odkrita, poštena in tvorna. Prav bi bilo, da bi v novi ustavi videli tudi sebe in svoje mesto v združenem delu ter se zavedali, da nam nova ustava pomeni možnost za boljši jutrišnji dan — možnost, ki jo je treba temeljito izkoristiti.

Suzana Modrijan

Razprave o osnutku nove ustave

TOZD PANONIJA

Na zborih delovnih ljudi Temeljne organizacije združenega dela Panonija Ptuj, ki so bili organizirani koncem septembra in v začetku oktobra, so delovni ljudje razpravljali o novi ustavi SFRJ in SRS, ekonomsko-finančni analizi Veletrgovine Mercator, v njej so ugotovljene možnosti ustanovitve temeljnih organizacij združenega dela, o zasnovah sporazuma o medsebojnih odnosih delavcev v združenem delu, razpravljali so in sklepali o statutarnem sklepu TOZD Panonija ter o aktualnih vprašanih poslovanja podjetja Mercator in TOZD Panonija.

Zbor delovnih ljudi je bil sklican v štirih delnih zbora, saj več kot 800 članski kolektiv (skupaj z učenci) ne bi mogel sodelovati na enem zboru. Za spremembo od prejšnjih zborov, so bili trije zbori v enem dnevu, tako, da je bilo vsem zaposlenim omogočeno, da se udeležijo enega. Poseben zbor so sklicali za obrat Zaščita v Kidričevem, zaradi specifičnih problemov in drugačne strukture zaposlenih.

USTAVNE SPREMEMBE — POMEMBNE TUDI ZA TRGOVINO

Ustavne spremembe v socialistični federativni republiki Jugoslaviji in socialistični republiki Sloveniji je obrazložil kolektivu direktor TOZD tov. Branko Gorjup, s posebnim poudarkom, na določila, ki zadevajo zaposlene v trgovini.

Posebna novost v obeh ustavih je obveznost povezovanja organizacij združenega dela, ki se ukvarjajo s prometom blaga in storitev, da se samoupravno združujejo in povezujejo, medsebojno vplivajo na poslovno in razvojno politiko v okviru takega sodelovanja, skupno prevzemajo riziko in skupne odgovornosti za razširjanje materialne osnove in povečanje produktivnosti dela v proizvodnji in blagovnem prometu, kot tudi ustrezen delež pri dohodku, doseženim s takim sodelovanjem.

Trgovini dajejo taka določila posebne obveznosti; znotraj podjetja se dogovori, s katerimi proizvajalci bodo take dogovore sklepala ter kakšni bodo sporazumi. Zaposleni mislijo, da posamezne temeljne organizacije združenega dela ne morejo sodelovati same pri takšnem sporazumevanju, temveč, da lahko sklepamo takšne sporazume samo na ravni podjetja, po predhodnem soglasju v TOZD.

DELOVNA SKUPNOST SKUPNIH SLUŽB BO IMELA ODGOVORNE NALOGE

V zvezi z nadaljnjim sporazumevanjem znotraj podjetja in tudi s poslovnimi partnerji, bo imela delovna skupnost skupnih služb težavne in odgovorne naloge, saj bo morala najprej vsklajevati stališča med temeljnimi organizacijami združenega dela, ter koordinirati delo med njimi

za vsa tista vprašanja, za katera se bomo sporazumeli v samoupravnem sporazumu o združenju in posebnih sporazumih, šele potem in na osnovi danih pooblastil bo mogoče nastopati navzven in sklepati sporazume z drugimi delovnimi organizacijami.

DELEGATSKI SISTEM — NOVOST, KI JI POSVEČAMO VSE VEČ POZORNOSTI

Novi volilni sistem, ki je predviden v osnutku obeh ustav, je v središču pozornosti delovnih ljudi. Postavlja se precej vprašanj. Precej so že razčiščena vprašanja delegatskega sistema in odgovornosti delegatov v samoupravnem sistemu. Konkretno odgovornost, bo potrebno še opredeliti in natančneje določiti v samoupravnih sporazumih ter drugih aktih, ki jih bomo še sprejemali neposredno ali posredno prek izvoljenih kandidatov.

V tem delu razprave je bilo tudi nekaj vprašanj iz študijskih zasnov bodočega statuta občine, predvsem tistih, ki zadevajo zaposlene v gospodarstvu in krajevnih skupnostih.

Nova ustavna določila, bodo vsekakor ugodno vplivala na vse večjo demokratičnost in odločanju, obveznosti delavcev na delovnih mestih z večjimi odgovornostmi in pooblastili, da delovne ljudi objektivno informirajo o vseh dogajanjih v delovni organizaciji in temeljni organizaciji združenega dela. Nove kvalitete v razvoju samoupravnega socializma se bodo kaj hitro odražale v rezultatih dela.

PONOVRNO GLASOVALI O USTANOVITVI TEMELJNE ORGANIZACIJE ZDRUŽENEGA DELA

Na zborih delovnih ljudi, ki so bili izvedeni v letu 1972 smo enkrat že razpravljali o ustanovitvi in organiziranju Temeljne organizacije združenega dela na osnovi 21. in 22. dopolnila k zvezni ustavi SFRJ. V letošnjem letu so na osnovi teh dopolnil bili sprejeti nekateri zakoni, med njimi zakon o ustanovitvi organizacij združenega dela in njihovem vpisu v sodni register, ki podrobneje predpisuje postopek za ustanavljanje. Postopek predvideva, da se ne morejo »na pamet« organizirati temeljne organizacije združenega dela, temveč, da se morajo izvesti določene priprave, med katerimi je na prvem mestu izdelava analize pogojev za organizacijo TOZD. Delegati izvoljeni v vseh delih Mercatorja, so obravnavali analizo, ki jo je za podjetje Mercator in vse možne TOZD izdelal planski sektor Mercatorja, in ki služi kot osnova za organiziranje TOZD.

Zaradi tega smo v vseh delih podjetja, morali pričeti ponovni postopek za ugotovitev pogojev in organiziranje TOZD. Na ugotovitve ekonomsko finančne analize ni bilo pripomb.

Po razpravi o ekonomsko finančni analizi in možnostih usta-

(Nadaljevanje na 4. strani)

datki iz analize obrne na svojega delegata, ki mu bo te podatke dal in ga tudi sicer obvestil o zadevah, ki ga zanimajo, glede organiziranja TOZD.

Po komentarju dr. Poliča »Konstituiranje delovne organizacije« ne more biti nobenega dvoma, da je pri izdelavi analize podatkov za organiziranje TOZD potrebna pomoč strokovnih služb. Toda končno besedilo analize, še zlasti pa seznam delovne organizacije, ki pomenijo delovno celoto, kar je prvi in najvažnejši pogoj za organiziranje TOZD, pa mora določiti samo delovno telo, sestavljeno iz delegatov (mi ga imenujemo zbor delegatov) in tega ne more in ne sme prepustiti nobenemu drugemu.

Ta komentar navajamo v podporitev odločitve zbora delegatov, da naj bi se navedeni deli, ki izpolnjujejo pogoje za TOZD v dobi konstituiranja do konca leta ne spreminjali. Nadaljnje spremembe bodo možne v naslednjem letu.

Zbor delegatov je nadalje sprejel priporočilo, da naj bi na zborih delavcev po ponovni ustanovitvi TOZD obravnavali in sprejeli tudi začasni statutarni sklep. Vzorec začasnega statutarnega sklepa je zbor delegatov obravnaval že na svoji prejšnji seji ter ga objavljamo hkrati z analizo.

Kaj je zlasti važno po zakonu ob organiziranju TOZD?

Delavci vsakega dela delovne organizacije, ki pomeni delovno celoto, ugotovijo, ali so podani pogoji za organiziranje TOZD šele, ko obravnavajo pismeno izdelano analizo teh pogojev.

Ko delavci na podlagi te analize ugotovijo, da so podani pogoji za organiziranje TOZD, sprejmejo sklep o organiziranju TOZD.

Sklep o organiziranju TOZD vsebuje zlasti:

1. ime in sedež TOZD,
2. dejavnosti, ki jih v okviru poslovnega predmeta delovne organizacije opravljajo TOZD,
3. ime osebe, ki je pooblaščen podpisovati TOZD in meje njene pooblastila.

Sklep o organiziranju TOZD sprejmejo delavci neposredno in enakopravno z večino glasov vseh delavcev tistega dela delovne organizacije, ki se organizira kot TOZD.

TOZD mora v osmih dneh, od dneva, ko sprejme sklep o organiziranju TOZD poslati ta sklep vsem delom delovne organizacije, ki so organizirani kot TOZD oziroma tistim delom, ki pomenijo delovno celoto. Za opustitev te dolžnosti je za TOZD določena kazen za prekršek od 5.000,— do 50.000 din, za odgovorno osebo TOZD, ki je pooblaščen predložiti prigrasitev predznanbe sklepa o organiziranju TOZD, pa tega v roku ne izvede, je določena kazen od 1.000,— do 10.000,— din.

Da bi postopek ob ponovnem ustanavljanju TOZD in ves nadaljnji postopek do konstituiranja in vpisa v sodni register čim bolj pravilno in hitro potekal, je najprimernejše, da vsi TOZD uporabljajo ustrezno dopolnjene obrazce iz komentarja, ki ga bo izdala Dopsna delavska univerza, v zvezi s konstituiranjem delovnih organizacij.

M. Rupelj

Govor tov. Kira Gligorova

V Ptujju je 18. septembra letos zbranim predstavnikom političnih in gospodarskih aktivov občin Ptuj, Ormož in Slovenska Bistrica spregovoril član Izvršnega biroja predsedstva ZKJ, tovariš Kiro Gligorov.

V uvodnih besedah je med drugim orisal pomen Zveze komunistov in analiziral njeno preteklo in sedanjo dejavnost. V nadaljevanju pa je poudaril nekaj aktualnih vprašanj, od katerih uspešne rešitve bo odvisen prihodnji razvoj proizvodjalnih sil v Jugoslaviji.

ENOTNO TRŽIŠČE

V ustavi smo se odločili za enotno tržišče. Spoznali smo, da vsak zase ne more dosegati tistih ekonomskih rezultatov, ki jih je mogoče doseči v širšem jugoslovanskem prostoru. Ko je posameznik združen na jugoslovanskem področju (20 milijonov prebivalcev), se njegova moč krepi, medtem ko se njegova moč bistveno zmanjšuje, če sam izoliran rešuje danes zelo težke probleme sodobnega ekonomskega razvoja. Sklep o enotnem jugoslovanskem tržišču je bila pametna in pravočasna odločitev, ki je vnesla celo vrsto sprememb v poglede ljudi, v njihovo gledanje, ki so pozabili na t.i. zakonitosti ekonomskega razvoja, ki so pričeli vse probleme opazovati v

okviru regionalnih meja, v okviru panog, občin... S tem ne mislim, da je le-te okvire potrebno zanemarjati, poudaril bi le rad, da bo občinska politika razvoja proizvodjalnih sil uspešna le v pogojih dobrega poznavanja jugoslovanskih ekonomskih razmer, kajti v naši državi obstaja enoten družbenoekonomski odnos. Še več: danes se govori o veliki ekonomski odvisnosti po celem svetu. Vračanje na kakršenkoli centralizem nas ne bi pripeljalo nikamor. Danes moremo in moramo govoriti o novi enotnosti Jugoslavije, o novi integraciji jugoslovanske družbe in to prav zaradi tega, ker smo bili tako dosledni pri uvajanju samoupravljanja in pri razpolaganju z dohodkom — do TOZD. Če tega ne bi storili, bi lahko nosila prizade-

vanja za integracijo jugoslovanske družbe nevarnost potencialnega novega centralizma in unitarizma. S tezo o delovnem človeku — neposrednem proizvajalcu, ki mora razpolagati s celotnim skupno ustvarjenim dohodkom, moramo v interesu tega neposrednega proizvajalca vse več govoriti o potrebi njegovega združevanja tudi izven regionalnih in nacionalnih meja, skratka splošnemu prizadevanju, da ustvarimo kar najbolj produktivno in kar najbolj učinkovito samoupravno družbo. Ne smemo popustiti, kajti vsak sistem se ocenjuje po njegovih skupnih rezultatih. Ni nujno, da merimo rezultate le s stopnjo rasti in s količino ustvarjene proizvodnje. Upoštevati je potrebno tudi ostale vrednote: mesto človeka v družbi, njegov odnos do proizvodjalnih sredstev, odtujenost proizvajalca v družbi itd. Vendar moramo zasledovati njegovo sposobnost akumulacije, njegov hitrejši razvoj, hitrejše povečevanje produktivnosti dela in učinkovitosti. Vsekakor pa je njegova učinkovitost v veliki meri odvisna od dogovora o programu našega prihodnjega razvoja.

PLANIRANJE

Načelno smo v preteklih letih začeli zanemarjati plan in tako vpliv zavestnega dejavnika in zavestnega elementa v našem prihodnjem razvoju. To napako moramo popraviti. Ne s povratkom na star način planiranja, ampak moramo hkrati z novimi proizvodjalnimi odnosi zgraditi določeni mehanizem sporazumevanja in dogovarjanja, na podlagi katerega bomo sposobni sporazumevati se o skupnem programu razvoja, kar pomeni — skupno bodočnost! Če smo se lahko sporazumevali o tej bodočnosti v vojni, ko je bilo treba prelivati kri, ko so ljudje umirali, potem mislim, da se lahko danes veliko lažje sporazumevamo. Sporazumevamo se, kako se hitreje razvijati, kako naj omogočimo hitrejšo rast produktivnosti, kako se izogniti napakam v investiranju, napakam v izvozu in uvozu. Kot socialistična družba ne smemo plačevati tega davka, saj se teh stvari zavedamo, jih lahko predvidimo, vse to je v naših rokah in odvisno od volje, sposobnosti in zavesti naših ljudi.

Jugoslavija je danes ena redkih dežel v Evropi s še neizkoriščenimi energetskega zmogljivostmi. Če je tako, potem lahko rečem, da je to minus za našo akcijo: tu mislim na vso Jugoslavijo. Sporazum o energetiki je odvisen od nas vseh, ne le od Slovenije, ne samo od Kidričevega, ne od kateregakoli drugega kolektiva, ampak od pripravljenosti, da sedemo za eno mizo in se dogovorimo in soočimo s temi našimi potrebami. Danes ni to nobena modrost, to potrjujejo svetovne izkušnje in naše lastne iz našega 30-letnega razvoja, da se vsakih 5, 6, največ 7 let potrošnja električne energije podvoji. Niso potrebni ne kompjuterji, ne veliki učenjaki, ki naj bi to ugotovili in zagotovili tak obseg energije, če želimo, da naše gospodarstvo proizvaja, ne trpi škode, da ljudje ne ostajajo brez dela itd.

V skladu z vsem tem, ob dejstvu, da imamo lastne možnosti, da je danes v svetu na vidiku svetovna ekonomska kriza v energetiki, moramo zagotoviti, da bomo lastne proizvodjalne sile koristili doma in to v kar največji mogoči meri. Če tega ne bomo znali urediti, potem mislim, da nam tega ne bi oprostili ne delavci, ne mladi, ne komunisti, ko bodo ocenjevali naše delo in naš odnos do teh problemov, našo odgovornost; ne bodo nam mogli oprostili, če bomo taka enostavna dejstva zanemarili.

KMETIJSTVO

Problem hrane je v svetu problem številka ena. Naša dežela ima vse možnosti prehranjevati samo sebe, lahko imamo uravnotežen industrijski in kmetijski razvoj. Poleg tega imamo še srečo, da lahko razvijemo še celo vrsto drugih dejavnosti: turizem, tranzit, pomorstvo... Zakaj je stihija cen na tržišču kmetijskih proizvodov? Stopnja inflacije raste pri nas 2,5-krat hitreje kot v tujini. To je v naših rokah: producirati moramo več pšenice, mesa, vrtnin, sadja, ... v pogojih, ki bodo ljudi stimulirali, da se bodo usmerili na takšno proizvodnjo. V naši pretekli praksi smo ta najtežji povojni problem prehrane spravili za določen čas z dnevnega reda. Mislim, da lahko danes ne samo rešimo ta problem, ampak je to hkrati tudi problem naše notranje ekonomske stabilnosti: lahko postanemo znatni izvozniki kmetijskih proizvodov v tujino. Po nedavni študiji organizacije FAO bo kmetijska kriza in pomanjkanje hrane trajala najmanj 10 let. Zato pa je potrebno naše prednosti in možnosti izkoristiti.

PROBLEMI STABILIZACIJE

Ne vsebujejo jih le t.i. tekoči ekonomski ukrepi. V naši praksi se pojavljajo problemi stabilizacije tako ekonomske kot družbene. Globoko vmešavanje države v ekonomske odnose povzroča velik reziko konstantne razdelitve dohodka iz ene delovne organizacije v drugo. Moramo intervenirati pri določenih skupnih problemih, ki jih lahko rešimo le na ta način: npr. republika mora intervenirati v interesu hitrejšega razvoja celotne regije ali republike ali Jugoslavije kot celote. Toda primeri, v katerih je potrebna intervencija, morajo biti jasno določeni, prav tako pa tudi posledice.

POLITIKA RASTI PRODUKTIVNOSTI IN UČINKOVITOSTI

Politika razvoja na dolgi rok je v prvi vrsti odvisna od našega programa prihodnjega razvoja, od naše pripravljenosti in sposobnosti sporazumeti se o naši prihodnosti. Vendar s tem v zvezi nastajajo številna vprašanja, ki jih moramo podrobneje proučiti. Pogosto se naši ekonomisti prepirajo ali visoka ali nizka stopnja rasti. Jugoslavija kot država v Evropi med mnogimi razvitimi državami, se nikoli ne more odreči borbi za hitrejši razvoj. Vendar ne bomo nikoli pristali na politiko pospešenega razvoja za (Nadaljevanje na 6. strani)

Prodajalka ptujske blagovnice izročila Kiri Gligorovu skromno darilo — ptujskega Kurenta in šopek nageljnov

Razprave o osnutku nove ustave

(Nadaljevanje z 2. strani)

navljanja temeljnih organizacij, so člani kolektiva glasovali o organiziranju TOZD in obenem ugotovili, da vsi predvideni deli izpolnjujejo pogoje, in da v Panoniji ne bomo imeli nobenih pripomb na ustanavljanje predvidenih temeljnih organizacij. Glede na kratek čas — do konca leta morajo biti podpisani sporazumi o združenju, statut podjetja in statuti TOZD, samoupravni sporazumi o medsebojnih razmerjih v združenem delu in nekateri drugi akti bodo morali delegati TOZD in člani komisij, ki delujejo kot pomožni organi zbora delegatov, pohiteti z delom.

STATUTARNI SKLEP — ZAČASNO NADOMEŠČA STATUT TOZD

Komisija za izdelavo osnutka integralnega sporazuma o združenju je izdelala vzorčni osnutek statutarnega sklepa, ki si ga temeljne organizacije prilagodijo glede na svoje specifičnosti, je bil tudi v Panoniji osnova za izdelavo statutarnega sklepa, ki bo začasno nadomestil vrzel v notranji zakonodaji, ki je nastala z ustavnimi spremembami; dosedanj akti namreč v mnogih določilih ne morejo služiti kot zakonita osnova za nadaljnje delo.

Eno izmed zelo pomembnih določil je način volitev delegatov za delavski svet TOZD, nato pristojnosti, ki jih kolektiv prenaša na voljene organe in ne nazadnje tudi določilo, ki omogoča uporabo sedanjih samoupravnih aktov — statuta in pravilnikov — v tistih določilih, ki niso v nasprotju z ustavo in zakoni.

Delovno predsedstvo, ki je bilo izvoljeno na teh zborih, bo po določilih statutarnega sklepa svojo funkcijo opravljalo dve leti. Dolžnosti predsedstva so določene v samem sklepu.

MEDSEBOJNA RAZMERJA MORAMO UREDITI PO NAJBOLJ DEMOKRATIČNI POTI

Zakon o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu, ki je bil sprejet v aprilu letošnjega leta, določa postopek za sprejem samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu. Novost je v tem, da izvoljeni organ ne more v imenu kolektiva predpisovati obveznosti, pravic, dolžnosti in postopkov za urejanje medsebojnih odnosov (delovnih razmerij) temveč, da medsebojna razmerja zaposleni urejajo s sporazumom, torej se sporazumejo, kakšna bodo razmerja in odnosi znotraj delovne organizacije.

ZASNOVE OSNUTKA SPORAZUMA O MEDSEBOJNIH RAZMERJIH V JAVNI RAZPRAVI

Komisija za integralni del sporazuma Veletrgovine Mercator je izdelala osnutek sporazuma o medsebojnih razmerjih, ki si ga lahko zaposleni uredijo glede na svoje specifičnosti. Osnutek bo v celoti dan v javno razpravo prek našega glasila, tako da bo vsem zaposlenim lahko koristil kot pripomoček pri vključitvi v javno razpravo. Pri Panoniji smo prve

zasnove osnutka sporazuma dali v razpravo predvsem zato, da bodo morebitne pripombe in predlogi lahko dani že v prvi fazi izdelave predloga. Mislimo, da bi morali vsebovati samoupravni sporazumi o združenem delu v vseh temeljnih organizacijah Mercatorja približno enaka določila, da ne bi imeli zaposleni v enem delu podjetja drugačnega položaja kot v drugem delu.

KAJ MORAMO UREDITI V SPORAZUMU O MEDSEBOJNIH RAZMERJIH V ZDRUŽENEM DELU?

Zakon predvsem predvideva, da se morajo s samoupravnim sporazumom delovni ljudje sporazumeti predvsem o naslednjih stvareh:

— način in pogoji pridobivanja lastnosti delavca

— pravice, obveznosti in odgovornosti delavcev pri delu

— določiti delovna mesta oziroma delo v okviru posameznega delovnega mesta, ter izobrazbo, poklic in smer ter druge pogoje glede delovne sposobnosti (te zadeve bomo uredili v posebnem aktu — sistematizacija delovnih mest).

— delovna mesta, ki jih zase dajo delavci po razpisu ali se samo objavijo

— delovna mesta, na katerih imajo delavci posebne pravice in odgovornosti (vodilna delovna mesta)

— razporeditev — začetek in konec delovnega časa

— pogoje in način odmora, počitka, dopusta in drugih odsotnosti

— varstvo delavcev pri delu

— posebno varstvo žena, mladine in invalidov

— pravice delavcev do usposabljanja

— način in pogoji formiranja in koriščenja sredstev skupne porabe

— pravice in obveznosti iz minulega dela in solidarnosti

— primeri in pogoje, ko je delavec dolžan delati na drugem delovnem mestu

— podlage in pogoje ter način prenehanja lastnosti delavca v združenem delu

— varstvo pravic delavcev v združenem delu ter vrsto drugih vprašanj iz združenega dela, ki jih je do sedaj uredil zakon, delno pa Pravilnik o delovnih razmerjih.

Delavci se morajo tudi odločiti s kolikimi sporazumi ali drugimi akti bodo te zadeve uredili.

Za urejanje zadev iz združene dela naj bi bili trije sporazumi.

Na zborih delovnih ljudi, ki so o tem razpravljali je bilo mnenje večine, da vse to obdelajo v treh osnovnih sporazumih:

1. Sporazumu o medsebojnih odnosih v združenem delu

2. Sporazumu o delitvi osebnih dohodkov (ki je pri Panoniji že sprejet)

3. Sporazumu o sistematizaciji delovnih mest.

Postopki in načini izvajanja pravic, obveznosti in dolžnosti pa se določijo v posebnih pravilnikih ali drugih splošnih aktih.

Postopek za sprejem sporazuma o medsebojnih odnosih delavcev v združenem delu je zelo demokratičen: v vseh fazah njegovega nastajanja je nujna prisotnost vseh delavcev.

Osnutek pripravijo strokovne službe, predlog mora dati v razpravo delavski svet, kolektiv ga mora sprejeti z najmanj polovico glasov članov kolektiva in nazadnje vsaj dve tretjini zaposlenih morata podpisati izjavo strinjanja z določili. To pa nas vse

obvezuje, da od vsega začetka sodeluje pri izdelavi osnutka in predloga čim večje število delavcev, da je predlog plod široke in demokratične razprave, da delavci ne bodo imeli pomislekov pri sprejemanju predlogov na zboru ali pri podpisovanju pripomb. V primeru, da dve tretjini zaposlenih ne podpišeta sporazuma, je treba postopek ponoviti. To pa se lahko pripeti le v primeru, če osnutek in predlog sestavljajo v zaprtem, ozkem krogu.

Ustavno razpravo smo tako začeli z novimi spremembami in aktualnimi vprašanji znotraj delovne organizacije in temeljne organizacije združenega dela, saj menimo, da je le konkretna razprava koristna za kolektiv, člani kolektiva pa so se v svojih krajevnih skupnostih vključili zlasti v tisti del razprave o novi ustavi, ki se nanaša na delo krajevnih skupnosti.

zf

— Seveda dobro izhajam z mojo plačo, tovariš direktor. Toda za mojo družino nič ne ostane...

Na enem izmed zborov delovnih ljudi TOZD Panonije Ptuj

Razprave o osnutku nove ustave

■ TOZD EMONA

Ustavna razprava je poudarila predvsem naslednje: Osrednje vodilo ustave je prehajanje oblasti na delovnega človeka. Bistveni elementi ustave pa so: samoupravno odločanje delavcev do upravljanja s sredstvi, samoupravno organiziranje v celotno družbeno reprodukcijo, skratka, čimveč odločanja iz vrst delovnih ljudi.

Za našo stroko sta zlasti pomembna 48. čl. republiške in 46. člen zvezne ustave, ki dajeta jasno orientacijo, kako usklajevati interese proizvodnja — trgovina — potrošnik. Pomemben element predstavlja medsebojno povezovanje na osnovi interesov: le-ti ne smejo biti enostranski, treba je najti optimalne rešitve za obe strani. Potrošni in proizvodni del mora spoznati medsebojno odvisnost: na vsak način se je treba izogniti kompromisom, vedno naj bo prisotno medsebojno sporazumevanje na vseh področjih dejavnosti, vključen naj bo element varnosti. Ze 1963. leta smo se v podjetjih približevali neposrednemu odločanju delovnega človeka. Za resnično nadaljnjo uresničitev nam nova ustava prinaša novo razsežnost možnosti — ne le odločanja delavca v okviru podjetja, ampak širše: samoupravna organiziranost delavca v razne interesne skupnosti, v katerih bodo delavci organizirani po delegatskem sistemu v krajevnih in občinskih skupnostih.

Krajevna skupnost: je temeljna samoupravna skupnost, organizirana oblika, v kateri ima delavec pravico organizirati in urejati svoje življenje in počutje izven delovnega področja ter prek KS po delegatih uresničuje lastne interese v občini in republiki.

Občina: je temeljna samoupravna in politična skupnost. V statutih občine bo natančneje določeno, kar je v ustavi okvirno nakazano glede pravic in dolžnosti občanov. Pri pripravljanju občinskih statutov bomo lahko in moramo sodelovati, saj nam to pravico daje ustava. V občinski skupščini bo zbor delegatov krajevnih skupnosti, ki bodo zastopali interese delovnih ljudi in bodo hkrati dolžni poročati ljudem odgovore in podatke iz občinske skupnosti. Delegati bodo združeni v konference, le-te pa bodo pošiljale svoja stališča dalje. Mandat delegacij je štiri leta; delegat ni voljen in ni vedno isti. Možno je poslati tistega, ki je uspešnejši z določenimi stališči (fleksibilnost delegata). Kriterij za število delegatov bo določen s posebnim dogovorom.

V nadaljevanju razprave so prisotni sprožili živahno debato in postavili nekatera vprašanja. Glede povezave krajevnih skupnosti in trgovine je bilo rečeno, da bo interes trgovine vezan na potrošniške svete; sam potrošniški svet pa bo deloval kot operativni organ. Zelo verjetno se ne bo odločalo s referendumom (leta ni najboljša oblika odločanja, ne postavlja jasnosti glede odgovornosti in je tudi predrag), boljše rešitve je s samoupravnim odločanjem. Ker imamo trgovine v različnih občinah in različnih krajevnih skupnostih, bo treba sodelovati in povezovati se v vsaki, vendar, verjetno ne povsod v enaki meri, odvisno od posamez-

nega primera. Možno bo tudi letno dogovarjanje in načrtovanje.

Na koncu razprave je bilo izrečenih še nekaj kritičnih pripomb glede na celotno neuskklajenost v produkcijskem procesu, na dosežanje pomanjkljivo odločanje delovnega človeka, brezbriznost nekaterih do medsebojnega sporazumevanja, na družbeno nepripravnost dela v trgovini, bila pa je tudi pripomba na sam tekst o ustavi, ki da je preveč pravniški in tako nerazumljiv delovnemu človeku.

■ TOZD EMBA

Na zboru delovne skupnosti TOZD Emba so ugotovili, da sta osnutka obeh ustav zelo pozitivna, saj dajeta delavcu pravico odločanja o delitvi ustvarjenega dohodka. Razvoj je prerasel okvire stare ustave, zato je bila nova ustava nujnost in je tako omogočila, med drugim, razvoj TOZD. Izrečena je bila pripomba, da se zbirajo od gospodarstva sredstva, za katera ne vemo, kaj se z njimi dogaja in nimamo nobenega vpliva na njihovo trošenje. Glede na to, da je rok za organiziranje

TOZD 31. december letos, vsi stremimo za tem, da to čimprej izvedemo, čeprav nas določene skupine z zastarelimi težnjami pri tem ovirajo. Za Embo spremembe, določene z osnutkom nove ustave, niso nič novega. Te spremembe so nam celo omogočile, da smo pridobili naslov pravne osebe, kar smo nujno potrebovali zaradi graditve nove tovarne. O izgradnji le-te je odločal celoten kolektiv na zborih delovnih ljudi. Če ne bi odločali složno, kolektivno, tega ne bi mogli izpeljati. Dana je bila še pripomba, da bi pri organizaciji TOZD bilo koristno, če bi lahko pomagale družbenopolitične organizacije, sicer je vprašanje, kdaj bo prišlo do registracije sporazuma.

■ TOZD PRESKRBA TRŽIČ

Za uspešen potek javne razprave o novi zvezni in republiški ustavi je že vse nared, tako za celotno TOZD Preskrba Tržič, kot tudi za vsa podjetja, ki imajo sedež podjetja izven te občine. Prav tako bo do konca oktobra organizirana razprava o izhodiščih za X. kongres ZKJ.

Ponovno bodo oživelili potrošniški sveti

Že spomladi je bil v Ljubljani pomemben sestanek o samoupravni aktivnosti občanov — potrošnikov za območje Ljubljane. Sestanek je sklicala SZDL Slovenije, mestna konferenca Ljubljana — koordinacijski odbor za krajevne skupnosti. Sestanka so se udeležili ugledni politični in javni delavci mesta Ljubljane. Obravnavali so naslednje problematiko:

- organizirana aktivnost delovnih ljudi kot potrošnikov (del graditve samouprave),
- družbenopolitična izhodišča,
- pozicija potrošnikov v našem planskem tržnem gospodarstvu,
- aktivnost Mercatorja in Emone v pripravah potrošniškega kodeksa.

Po predavanjih ter poročilu Mercatorja in Emone se je razvila živahna in pozitivna razprava. Posebno je bila zanimiva razprava tov. Leopolda Mačka, predstavnika Zveze potrošniških svetov Jugoslavije, ki je dejal, da smo v Jugoslaviji glede organizacije in delovanja potrošniških svetov šele na začetku, da so šle druge države daleč naprej. Ne gre za vsebino naših potrošniških svetov, kot smo jih imeli pred leti, temveč gre za aktivno povezavo med potrošnjo in proizvodnjo. »Glejte,« je nadaljeval tov. Maček, »predsednik Kennedy je imel svojega posebnega pomočnika v vladi, ki je bil zadolžen za potrošniške svete, predsednik Zahodne Nemčije Heinemann in predsednik japonske vlade sta ravno tako predsednika potrošniških svetov v teh deželah itd.«

Iz tega vidimo, da pri nas tej pomembni družbeni dejavnosti nismo dali dovolj poudarka.

Tudi naše podjetje je k uspešni razpravi precej prispevalo, saj je bil podani referat dobro sprejet.

Zato je prav, da povzamem nekaj misli iz našega referata.

Na območju mesta Ljubljane — v petih ljubljanskih občinah oziroma njihovih krajevnih skupnostih deluje danes v okviru Mercatorja šest TOZD. V teh je bilo ob koncu leta zaposlenih 830 delavcev, ki so opravili v 236 prodajalnah 91 milijard prometa.

Ustavna dopolnila oziroma osnutek nove ustave ima za cilj globalno spremeniti odnose med proizvodnjo in trgovino. Tako se bo v večji meri alokacija sredstev usmerjala na področje proizvodnje. Opozoriti pa moramo, da področje blagovnega prometa oziroma trgovine tudi s tega vidika ne izgublja svojega pomena, kar pomeni pomemben člen v proizvodnem ciklu.

Drugo področje naše aktivnosti, ki ga moramo razvijati, je tesnejša in odgovorna povezava med trgovino in potrošniki oz. njihovimi asociacijami, tj. sveti potrošnikov oz. krajevnimi skupnostmi kot osnovnimi samoupravnimi skupnostmi.

Zavedati se moramo, da so prav potrošniki oz. njihove asociacije tisti, ki lahko bistveno pripomorejo k izboljšanju stanja trgovine in prav tako na relaciji proizvodnja — trgovina — potrošnik.

Konkretnega predloga za potrošniški kodeks še nismo dali; bomo pa morali čimprej pristopiti k temu.

Mercator je že do zdaj, čeprav ne organizirano, sodeloval s krajevnimi skupnostmi oz. z njimi predstavniki. Skupno smo reševali predvsem naslednje probleme:

- poslovni čas glede na potrebe KS,
- iskanje poslovnih prostorov za trgovino,
- pri adaptacijah in novogradnjah lokalov,
- izbiri blaga glede na krajevne potrebe,
- vprašanje kadrov,

PRIPIS UREDNIŠTVA

V naslednji številki bomo poročali o razpravah v drugih TOZD. Pravtako bomo poročali o izredno uspešni razpravi, ki sta jo pripravila Svet ZK in IO konference osnovnih organizacij sindikata za člane:

1. Člani CDS
2. Člani CUO
3. Predsedniki DS TOZD
4. Delegati TOZD
5. Člani sveta ZK
6. Člani konference OOS
7. Predsedniki in tajniki OOS
8. Predsedniki in tajniki mladinskih organizacij
9. Vsi vodilni delavci podjetja in TOZD

Razprava je potekala v dveh delih:

O družbeno-ekonomski ureditvi s posebnim poudarkom na 48. členu; ta uvod je povedal Jože Vidic, predsednik RO sindikata storitvenih dejavnosti in o družbeno-političnem sistemu s posebnim poudarkom na delegatskih odnosih in delegatskih razmerjih; uvod je povedala Silva Jereb, članica IO ZK SZDL.

— neprimerni odnosi naših delavcev in obratno,

— pojav različnih cen,

— sodelovanje pri praznovanju občinskih oz. krajevnih praznikov itd.

Ob koncu tega sestanka je bilo sprejeto obširno priporočilo, ki ga v nekaj stavkih povzemam. V programu moramo delovati tako (tu so mišljene vse politične in družbene organizacije), da bomo vse hitreje in tvorneje povezovali samoupravo v združenem delu, potrošnji in obratno.

Družbeni dogovori med potrošniki in koristniki uslug ter delovnimi kolektivi, morajo dobiti vse širši družbenopolitični pomen, predvsem zato, ker se prostovoljno in na skupnih interesih krepi socialistična poslovna morala. V ta namen mora SZDL in sindikati spodbujati vse možne oblike organiziranega delovanja potrošnikov in delovnih kolektivov kot so: potrošniški kodeksi, sveti, zbori potrošnikov in podobne oblike samoupravne dejavnosti.

TOZD morajo omogočiti potrošnikom, da prek KS sodelujejo in se dogovarjajo o skupnih interesih. Družbeni dogovori »potrošniški kodeksi« morajo upoštevati enakopravnost obeh strani, tj. potrošnikov in delavcev v družbenem delu.

Družbenopolitične organizacije in sredstva javnega obveščanja bodo vsestransko podpirala pobude Mercatorja in Emone v Ljubljani, ki sta prva v Sloveniji pričela pripravljati »potrošniški kodeks«. Delegati so sprejeli soglasno izhodišča za potrošniški kodeks, ki sta ga predložila Mercator in Emona ter nekatere krajevne skupnosti. V občinah in KS naj iniciativni odbori pristopijo k ustanavljanju svetov potrošnikov.

Skratka, kot vidite, začela se je resna akcija za ustanavljanje potrošniških svetov — kodeksov.

Jože Renar

Z dvanajstega na deveto mesto

V posebni izdaji »Ekonomske politike« z naslovom »200 NAJVEČJIH« je bil objavljen seznam največjih organizacij združenega dela v Jugoslaviji za leto 1972. Med 50 trgovskimi organizacijami se je Mercator uvrstil iz v letu 1971 12. mesta na 9. mesto, kar kaže, da naše podjetje postaja iz leta v leto uspešnejše in tako tudi večje. Na prvem mestu je beograjski Centroprom in na zadnjem, 50. mestu Merx iz Celja. Za oblikovanje rang liste največjih jugoslovanskih organizacij so se sodelavci Ekonomske politike poslužili dokumentacije o končnih računih organizacij združenega dela, ki jih je zbrala in obdelala Služba družbenega knjigovodstva (SDK).

Pa pogledajmo, kako o Mercatorju pišejo v »200 NAJVEČJIH«: Mercator je bil osnovan leta 1949; takrat se je podjetje bavilo s trgovino živil na veliko. Sčasoma pa se je dejavnost začela širiti.

Današnja dejavnost Mercatorja: trgovina (na veliko in malo), industrija (mesna industrija, predelava in strojno pakiranje živil), gostinska dejavnost, usluge (engineering za gostinske, trgovinske in poslovne objekte, hladilniške storitve), izvoz in uvoz ter zastopanje tujih firm.

Leto 1962 je bilo prelomnica za Mercator. Takrat so šli v integracijske procese in do danes se je Mercatorju priključilo že 27 samostojnih podjetij.

Centralni delavski svet je leta 1971 imenoval Statutarno komisijo, ki je proučila pogoje za izpeljavo novih ustavnih načel. V dosedanjem procesu osnivanja ustavnih amandmajev je v Mercatorju formiranih 20 temeljnih organizacij združenega dela:

- 2 TOZD industrijske dejavnosti
- 1 TOZD trgovine na veliko
- 3 TOZD trgovine na veliko in malo
- 11 TOZD trgovine na malo
- 1 TOZD iz dejavnosti za engineering
- 1 TOZD gostinske dejavnosti
- 1 TOZD iz dejavnosti hladilniških storitev.

V zvezi z nadaljnjim uresničevanjem ustavnih amandmajev in novih predpisov v sklopu združenega dela, predvidevajo v Mercatorju ustanavljanje novih TOZD.

Širjenje maloprodajne mreže in njeno funkcionalno dopolnjevanje z razvijanjem proizvodnje, je bil poslovni koncept Mercatorja. Tako ima Mercator danes v svojem sestavu že 470 prodajal, od tega 63 samopostrežb in 12 večjih blagovnic. Objekti se nahajajo na področju 23 občin v SR Sloveniji, a največja prodajalna — veleblagovnica je v Novem Beogradu. S to veleblagovnico je Mercator prekorčil meje Slovenije in se vključil na tržišče Srbije.

V naslednjih letih namerava Mercator vložiti največ sredstev v izgradnjo novega centralnega skladišča in v modernizacijo skladišča nasploh. Letos bo začela obratovati nova tovarna za predelavo in embaliranje živil — TOZD Emba. V vsakem primeru pa bo Mercator še naprej širil in moderniziral svojo maloprodajno mrežo, izgradnja in organizacija mehanografskega centra pa je v teku.

Dobri poslovni uspehi Mercatorja so rezultat učinkovite poslovne politike, konstruktivnega sodelovanja med trgovino in proizvodnjo, prilagajanje tržišču,

produktivnosti in funkcionalne organizacije dela.

Celotna realizacija v letu 1972 doseže 2.215.000.000 dinarjev. Po planu za leto 1973 se predvideva celotna realizacija 2.500.000.000 dinarjev, kar pomeni povečanje za 12%. V letu 1972 je bilo ustvarjenega 248.000.000 dinarjev dohodka in za 84.000.000 dinarjev akumulacije.

Povprečno je bilo leta 1972 4.063 zaposlenih in 816 učencev. Po planu za leto 1973 je povprečno število zaposlenih povečano na 4.352 stalno zaposlenih in 850 učencev, kar pomeni povečanje za 7 odstotkov.

Posebna značilnost letošnjega plana je velik poudarek na ustvarjanju stabilizacijskega programa.

H. M.

Hvala za sodelovanje, tovariš Rappl!

Čas teče. Prepočasi, boste dejali. Morda se dnevi res ne obračajo tako hitro; toda, če se ozremo, se nam zdi, da so ne samo dnevi, ampak tudi leta kar švignili mimo nas. Vsem enako. In povsod. Tudi na delu.

Prihajajo novi, mladi sodelavci. In tisti, ki so dopolnili zadostno število službenih let, se poslavljajo od kolektiva.

Pred nekaj dnevi sva se pogovarjala s tovarišem Toneom Rapplom, ki je pred nekaj meseci zapustil naš kolektiv. Čeprav ga službene dolžnosti ne vežejo več, se vseeno še vedno rad vrača med stare sodelavca saj mu tudi v Detailu radi zaupajo še kakšno

nalogo. In tudi povabilu na najin razgovor se je rade volje odzval.

»V glavnem sem svoja službena leta pustil v Litiji,« je pričel tovariš Rappl. »Iz raznih zadrug smo leta 1951 ustanovili trgovsko podjetje Prekrba. Na tistem območju pa je bilo še eno trgovsko podjetje, Tisje iz Šmartnega. Ko smo se kasneje združili, je nastalo novo podjetje, ki smo ga imenovali kar Litija. Že v samem začetku so nam prihajale na pot velike težave. Bili smo majhni, nihče nam ni šel na roke, komaj smo životarili. Zasluzka je bilo malo, komaj za plače je bilo. Pa sem in tja za kakšno tehtnico ali drugo malenkost...«

Premišljevali smo, kako bi bilo lahko tudi za nas bolje. Tako smo se začeli pogovarjati s predstavniki Mercatorja za združitev.«

Tako je nastala nova Mercatorjeva poslovna enota Litija. Več let so tako poslovali, čeprav nekateri niso bili za-

dovoljni. Imeli so slabe osebne dohodke, ljudje so kritizirali. Poslovali so z najmanjšo maržo, zato so seveda bili tudi dohodki minimalni.

No, malo kasneje se je Poslovna enota Litija priključila Detailu Mercatorja. Tudi to pot ni šlo lahko, uspel je šele drugi referendum.

Tako je tovariš Rappl, ki je do tedaj opravljal dolžnost direktorja Poslovne enote Litija, šel v službo v Ljubljano. To je terjala nova organizacija dela v sektorju Detaila. Tu je prevzel delovno mesto pomočnika direktorja Detaila.

»Z Mercatorjem sem vedno dobro sodeloval,« je dodal tovariš Rappl. »Nikoli nismo imeli nikakršnih sporov. Saj nam je prav Mercator pomagal, da smo odprli dve samopostrežni trgovini. In da smo kasneje še adaptirali konfekcijsko trgovino Sava, trgovino z elektrotehničnim materialom, pa Manico...«

Tudi na okoliške kmečke trgovine nismo pozabili. Količkor smo pač mogli, smo jih obnavljali, čeprav s skromnimi sredstvi. In vsemu temu smo v zadnjem času dodali še en velik delovni uspeh. Na Graški dobravi smo odprli moderno samopostrežno prodajalno bifejem.«

Zdaj je tovariš Rappl ostal doma. Upokojen je. Toda pravi, da ne čuti prav nobene praznine. Zdi se mu, kot bi bil na dopustu. Dela je vedno dovolj, tudi doma, okrog njegove hišice v Litiji. A še vedno gre rad pogledat k Mercatorju. In še vedno sodeluje pri Občinski skupščini v raznih komisijah, kot občinski odbornik. Morda naj to posebnost omenimo tudi to, da če se boste morda jutri poročili v Litiji, prav pred njim porečete tisti usodni — »da«. In tudi sodelovanje pri Turističnem društvu Litija še ne misli obesiti na klin. Pa priprav na tradicionalni litijski karneval...«

Hvaležni smo tovarišu Rapplu za dolgoletno sodelovanje. Vedno je bil v našem kolektivu cenjen in spoštovan. Naj se mu na tem mestu še enkrat zahvalimo za vse; v imenu vseh sodelavcev in tudi nas, ki pripravljamo glasilo.

DEJAN

Govor tov. Kira Gligorova

(Nadaljevanje s 3. strani)

vsako ceno: npr. da bi zapostavljali take vrednote kot so vprašanje proizvodnega odnosa, samoupravljanja, humanih vrednot v naši družbi. Torej ni govora o taki usmeritvi razvoja s hitrejšo stopnjo rasti za vsako ceno. Čeprav pa je istočasno lahko zelo nevarno, če bi program razvoja postavili v drugi plan in se zadovoljili s tako stopnjo rasti, ki ne rešuje niti enega dejanskega strukturnega problema v naši družbi. S strukturnim problemom mislim predvsem na problem zaposlovanja, načasno odhajanje naših ljudi v tujino, ker jim nismo mogli zagotoviti zaposlitve doma. Ne smemo pozabiti dejstva, da naš rezervoar delovne sile ni neizčrpen. Čez 10, 15 let bomo potrebovali doma vsako delovno roko, če se bomo hoteli razvijati dalje. Na to moramo računati in najti primerno ravnotežje.

Ne trdim, da bi lahko naredili drugače. Očitno je, da so pri nas na vasi nastale tako globoke socialne spremembe, spremembe v strukturi prebivalstva, da je del našega prebivalstva časovno moral oditi, čeprav, morda ne v takem številu. Od teh ljudi dobivamo zelo pomembna devizna sredstva (letos bo to znašalo ok. 1.200.000.000 dolarjev): od tod tu-

di naša dolžnost, da ta sredstva uporabimo za odpiranje novih delovnih mest, za ustvarjanje pogojev za hitrejši razvoj proizvodnih sil v vsej Jugoslaviji. Le to lahko nekoč opraviči dejstvo, da smo časovno odprli ta ventil, da je del naših ljudi odšel in dela v tujini, tako rešuje svoj problem in problem vseh tistih v Jugoslaviji, ki so še nezadovoljivo zaposleni.

Veseli me, da se v Sloveniji močno potencirajo vprašanja glede boja za večjo produktivnost in večjo učinkovitost, in mislim, da je treba ta vprašanja potencirati v vsej Jugoslaviji. Brez ugodne rešitve teh vprašanj ne bomo mogli vsebinsko rešiti naših ekonomskih težav. Za to si moramo prizadevati vsi, zlasti ZK, da razbremenimo gospodarstvo, likvidiramo državni kapital, odpravimo sklade, ki zdaj v ogromnih količinah zajemajo sredstva delovnih organizacij, da le-ta zreduciramo na minimum in spremenimo njihovo vsebino. To moramo brezpogojno izpeljati do konca. Istočasno mora biti samoupravljanje učinkovito: njegov rezultat mora biti večja produktivnost dela, ne pa manjša, ko se primerjamo z državami, ki razpolagajo s podobnimi možnostmi, s podobno ravnijo proizvodnih sil, tehnike in tehnologije.

Bralci o glasilu

Od 10. obletnice, ko je delavski svet Veletrgovine Mercator sklenil izdajati glasilo, smo objavljali v vsaki številki več odgovorov naših sodelavcev na postavljena vprašanja: kaj menijo o vsebini njihovega časopisa, kaj pogrešajo, kaj predlagajo za njegovo izboljšanje. In zdaj, po več mesecih, spet ob 10. obletnici izida nove številke »Mercatorja«, zaključujemo našo skromno anketo in povzemamo mnenja in ocene naših bralcev.

Hvala vsem, ki ste z nami sodelovali, nas s pohvalami pa tudi s kritičnimi pripombami spodbudili, da si je potrebno še bolj prizadevati in se vselej ravnati po reku: nikdar ni nič tako dobro, da ne bi moglo biti še boljše. Hkrati pa vas vabimo, da tudi vnaprej z nami sodelujete, nas opozarjate na probleme, ki jih je vredno zapisati, kadar zaslužimo pa tudi pohvaliti.

In zdaj k rezultatom ankete. Povzeli jo bomo kot poročilo, ker je tako najbolj stvarna, hkrati pa dobro delovno gradivo za uredniški odbor, ko ga bo obravnaval in dal napotilo redakciji časopisa za nadaljnje delo. Verjemite, potrudili in trudili se bomo ugoditi vsem tistim željam in mnenjem, ki so hkrati želje večine in ki so v interesu večine delavcev Veletrgovine Mercator.

Pohvale

Pa pogledjmo najprej, kako ste nas pohvalili:

— Glasilo mi pomeni stik s kolektivom. Iz njega spoznavam ljudi iz drugih krajev, to, kaj dela firma.

— Interno glasilo drži zvezo s celo hišo. Glasilo dobimo enkrat mesečno, posamezne šefe pa vidimo enkrat, dvakrat letno.

— Največ kar vemo o Mercatorju, vemo iz našega časopisa.

— Pomeni mi toliko kot vsak drug časopis, vedno ga nestrno pričakujem.

— Pri nas ga vsi prebiramo; ne samo domači, temveč tudi možje nekaterih naših delavk.

— Najbolj sem občutila pomembnost glasila v tistem času, ko smo zvedeli, da bomo imeli svoj časopis. Ko so začele izhajati prve številke, se mi je zazdelo, da je podjetje dobilo neko razsežnost, kar zraslo je v večje.

— Koncept našega lista je dobro usmerjen.

— Glasilo pomeni vir, iz katerega se seznaniš z delom in raznimi odločitvami v podjetju (večina).

— Dobro nas je obveščal o poslovnih in delovnih uspehih, predvsem pa o sklepih samoupravnih organov, o sprejemanju in spremembah splošnih aktov podjetja.

— Včasih so bile razne objave na stenčasih, teh pa niso mogli brati vsi. Glasilo pride v vsake roke in tako se vsi člani delovne skupnosti seznanijo z raznimi podatki.

— Glasilo je v zadnjih letih zelo napredovalo v kvaliteti.

— Mislim, da nas je zadosti obveščal o pomembnejših dogodkih v kolektivu (ustanavljanje TOZD).

— V Idriji nas je Mercator dobro obveščal o vseh dogodkih v celotnem Mercatorju.

— Glasilo Mercator je naš informator, ki nas seznanja s problemi in novostmi v celotnem podjetju, o poslovanju, o uspehih, o samoupravnem življenju se v njem veliko piše.

— Najraje imam članke, ki obravnavajo življenje v trgovinah, reportaže z izletov.

— Iz časopisa je razviden naš razvoj.

— Naše glasilo je zanimivo in smiselno.

— Predstavlja takoj tudi nova področja (blagovnica v Beogradu).

— Glasilo povezuje in čvrsti kolektiv.

— Če tega glasila ne bi bilo, bi ljudje zelo malo vedeli o Mercatorju, poznali bi le svojo TOZD, veza bi bila prekinjena.

— Na glasilu se vidi vpliv in prisotnost ZK, kar se mi zdi popolnoma pravilno.

— Iz glasila spoznavam TOZD, kako so zadovoljne s priključitvijo k Mercatorju, kako napredujejo in žive.

— »Okno v svet našega kolektiva«.

— O samoupravnem življenju piše glasilo zelo veliko.

— Časopis nesem domov — tudi domače zanima, v kakšnem podjetju dela mama.

— Še v naprej naj izhaja tako redno in naj ostane tak, kot je.

— Časopis je hkrati z rastjo podjetja napravil velik korak.

— Naše glasilo je res kvaliteten časopis.

— Če bi bil urednik, bi peljal časopis tako naprej, kot gre zdaj.

Predlogi

Tudi vaši predlogi, ki so zelo raznovrstni, nam bodo še kako prišli prav pri našem nadaljnjem delu:

— kot nas seznanja Investa s svojimi proizvodi, naj bi nas seznanjali tudi uvozni oddelek in mesna industrija,

— objavite lahko primerjavo osebnih dohodkov vseh TOZD v Mercatorju;

— vsaka TOZD bi morala imeti dopisnika;

— predstavite posameznike iz delovne skupnosti, ki se ukvarja s kakšnim »konjičkom«;

— objavite sklepe CDS;

— večkrat malce prostora ženski — materi — gospodinji;

— primerjajte dosežen promet med enotami;

— pišite o najbolj aktualnih problemih (ustavna dopolnila);

— v glasilo pišejo vsi delovni ljudje ne glede na to, ali gre za mnenje, kritiko, predlog, hvalo;

— objavite več podatkov o posamezni TOZD;

— več o športnih uspehih TOZD;

— članki naj bi bili usmerjeni tako, da bi posamezne TOZD čutile med seboj prijateljske stike;

— mogoče več specializiranih člankov o delavskem samoupravljanju in o delu družbenopolitičnih organizacij v podjetju;

— trgovino predstavite kot kompletno, da se bodo lahko primerjale o njej vse možne informacije in prevzemale navade, ki so koristne.

Kritika

Kot vidite, pa smo tudi zelo sprejemljivi za negativno kritiko in smo tudi te besede skrbno zabeležili:

— glasilo ne obvešča popolno;

— manjka konkretnih informacij, števil, ki veliko povedo;

— več poslovnih podatkov, da bi dobili popolnejšo sliko o gospodarskem gibanju Mercatorja;

— premalo pišete o posameznih članih kolektiva;

— strokovne službe premalo posegajo v posamezne enote;

— komercialne težave večkrat bolj realno obravnavati;

— premalo pišete o stanovanjski politiki;

— premalo se v časopisu oglašajo mladi ljudje, ki bi lahko več pisali o svojih akcijah in življenju;

— pišite več o poklicu trgovskega delavca in o delu v trgovini;

— več o posameznih TOZD;

— razmišljanja, kako bi izboljšali poslovanje;

— predstaviti nove izdelke;

— embalaža;

— več naj bi se oglašali predsedniki sindikalnih organov in samoupravnih organov;

— problem stabilizacije;

— delo OOKZ;

— spremembe glede raznih pravilnikov (tržne inšpekcije);

— premalo so obravnavani problemi;

— premalo kritike;

— preveč hvale;

— več o poslovalnicah;

— več o načrtih podjetja (zahtevajo posebno obvestitev kolektiva);

— več o prihodih in odhodih delavcev;

— o šolanju kadrov premalo;

— več o obletnicah;

— več prostora delovnim invalidom;

— več o integracijskih procesih;

— pogoji na delovnem mestu;

— kulturno življenje posameznikov;

— družbena aktivnost;

— nagradne igre, križanke, quize;

— podrobneje pisati o odločitvah samoupravnih organov in izvršilnih telesih;

— manjka prostora za mlade;

— ustavna dopolnila;

— politika osebnih dohodkov;

— preveč smešnic;

— presuhoparno je Mercator natrpan s pravilniki, uredbami, zapisniki sej, intervjuji;

— učenci žele, da objavite članke s seminarjev za učence, ki jih vodi Korenčan iz TOZD Grmada;

— pisati o problemih v zvezi z današnjimi problemi v gospodarstvu;

— vključiti tudi branje za razvedrilo — zgodbo iz vsakdanjega življenja našega delovnega človeka, iz resničnega življenja v službi;

— pisati o Kavarni Evropa;

— ni pisanja s področja kulture in izobraževanja;

— pisma bralcev (člani kolektiva bi prispevali svoja mnenja in kritike).

Marjan Pogačnik, glavni urednik glasila »Mercator«:

»Ko se je leta 1962 začel proces integracije, se je postavilo vprašanje, kako informirati ljudi iz podjetij, ki so se pripojila, o dejavnosti Mercatorja. Pojavila se je ideja, naj bi izdajali svoje glasilo. Glasilo, ki naj bo odraz dela, življenja v Mercatorju. Od ideje pa do stvarnosti ni bila dolga pot, kajti že v oktobru leta 1963 je prva številka »Mercatorja« prišla med kolektiv. Vse breme je ležalo le na nekaj ljudeh, ki so pripravljali glasilo.

Če gledamo glasilo danes, po desetih letih izhajanja, lahko ugotovimo, da si delavci to glasilo želijo. Kar so posamezniki izjavili o »Mercatorju« je treba kritično oceniti. In iz tega bi našli napotilo za naše nadaljnje delo. A mreža sodelavcev je premala. Če hočemo, da bo glasilo takšno, kakršnega si želijo člani kolektiva, se bo treba čimbolj približati delavcem; da bodo znali uveljavljati pravice, ki jih prinašajo nove ustavne spremembe.

Mislim, da imamo v podjetju nekaj ljudi, ki imajo velik smisel za pisanje. Zato je potrebno, da prav ti ljudje dobijo vsestransko pomoč in

čas, da pomagajo obogatiti vsebino našega glasila z vsem, kar ljudje mislijo in želijo, toda žal sami ne bi nikoli napisali.

In ker je naše glasilo namenjeno tudi širši javnosti, bo treba v bodoče misliti, da bomo začeli izdajati tudi razne informacije, ki bi seznanjale in vzgajale naše ljudi.

Kljub težavam pa je glasilo le doseglo svoj namen. Ljudje so ga sprejeli za svojega in želijo še bolj pestro vsebino o vsakodnevnem dogajanju v podjetju kot celoti.«

Dejan

Te dni so drugi časopisi pisali o nas

DNEVNIK, 6. september 1973
MERCATOR V TRIMESEČJU
PRVI

Včeraj so odborniki občinske skupščine Ljubljana Vič-Rudnik ocenjevali in razpravljali o poslovnih rezultatih gospodarstva v letošnjem prvem četrtletju. Stanje v gospodarstvu občine je bilo zadovoljivo, čeprav gospodarska gibanja nedvoumno kažejo, da se letošnje poslovanje odvija v mnogo slabših razmerah kot v lanskem letu...

...Po ustvarjenem celotnem dohodku se mesto velikih podjetij v občini ni spremenilo. Na prvem mestu je MERCATOR s 550 milijoni, sledi mu Tobačna tovarna Ljubljana s 122 milijoni in Ilirija z 31 milijoni. Zaradi izredno močne trgovine, oziroma podjetja MERCATOR, ki predstavlja levji delež, odpade kar 60 odstotkov ustvarjenega celotnega dohodka na trgovsko dejavnost, na industrijo pa le 37 odstotkov...

DNEVNIK, 13. september 1973
BLIŠČ IN BEDA NAŠIH
VELIKANOV

»Ekonomska politika« je že peto leto zapored objavila seznam 200 največjih jugoslovanskih delovnih organizacij. Seznam deli na 130 največjih proizvodnih organizacij združenega dela v lanskem letu, na 20 največjih organizacij združenega dela lani v prometu in zvezah ter na 50 največjih organizacij združenega dela v trgovini, gostinstvu in turizmu v lanskem letu...

...Med 50 največjimi organizacijami združenega dela v trgovini, gostinstvu in turizmu (1972) so med prvimi desetimi iz Slovenije: Metalka (4.), Slovenijales (5.), Emona (6.), Jugotekstil-impex (8.), in MERCATOR (9.). Torej kar polovica med prvimi desetimi. (V letu 1971 je bil Mercator na 12. mestu)...

DNEVNIK, september 1973
MAJHNA RAZLIKA V CENAH

Strokovne službe kamniške občine se občasno, po navadi vsaki dve leti lotijo zanimive akcije. Gredo po trgovinah v domači in bližnjih občinah in primerjajo cene za iste artikle.

Tako so pred kratkim popisali cene za 68 artiklov v trgovskih poslovalnicah Kočne v Kamniku, Emone v Kamniku, Napredka in Mercatorja v Domžalah, Emone in Mercatorja v Ljubljani in Živil - Kranj. Zanimiv je podatek, da so pri seštevku cen za 38 artiklov v vseh trgovskih poslovalnicah ugotovili maksimalno razliko le 6,83 dinarja.

Nadalje so ugotovili, da so bile cene najnižje v poslovalnici MERCATORJA v Domžalah, najvišje pa v poslovalnici Živila-Kranj. No, treba je takoj reči, da na cene vplivajo tudi različne stopnje občinskih davkov...

DNEVNIK, 2. oktober 1973
TANKI ZREZKI ZA DEBELE
DENARNICE

Redki so pošteni mesarji. — Inšpektorji so jih bili ob nedavni akciji tako veseli, da so jim skoraj stisnili roko...

...Ljubljanski inšpektorji so obiskali in izvršili kontrolo v ne-

katerih prodajalnah mesa v Ljubljani ter pri tem ugotovili nekaj zanimivih reči. Tokrat so inšpektorji nekoliko odstopili od klasičnega načina kontrole — postavili so se raje v vlogo potrošnika — kupeca. S takim načinom kontrole pa so prišli do osupljivih podatkov!

V Ljubljani je okrog 140 mesnic in izmed teh so inšpektorji kupili meso v 37 družbenih in zasebnih mesnicah, ga plačali, kolikor so mesarji zahtevali, nato pa jih povabili na »kratek razgovor« v prostore mestne tržne inšpekcije. Tam so ob prisotnosti mesarjev meso še enkrat stehali, ugotovili kakšen kos mesa so jim prodali ter seveda tudi to, če je bila cena, ki jo je bilo treba odšteti — realna.

Kot smo že dejali — rezultati so bili osupljivi. Na republiškem tržnem inšpektoratu ocenjujejo, da mesarji zaslužijo z nepoštenim načinom prodaje po milijon starih dinarjev na mesec — in po tistem, kar smo videli ob akciji, se lahko tej oceni mirno pridružimo. Ob vsem tem pa je tako prisluzen denar še neobdavčen...

KRATEK SEZNAM
POŠTENJAKOV...

Poglejmo nekaj »suhoparnih« zaključkov. Od 37 kontroliranih mesnic so bili računi v redu le v štirinajstih in sicer v naslednjih: ...mesnica Mercator, poslovna enota Emona (Brdo)... mesnica Mercator, poslovna enota Emona (Črnuče)... Mercator (Dolenjska 55), Mercator, Tovarna mesnih izdelkov, poslovalnica 5 (Povšetova 86)...

Nato sledi seznam manj poštenih mesarjev, ki so svobodno oblikovali cene mesu, zaračunali preveč, vsi mesarji, ki so jih inšpektorji zasačili pri goljufiji, so se izgovarjali, da so se zmotili, ušteli in podobno. Prav nihče od

njih se ni zmotil v svojo škodo, temveč vedno le v škodo kupca... Pri gneči v mesnici se na tak način res da zaslužiti po milijon na mesec, če upoštevamo, da so nekateri mesarji zaračunali kupcu tudi po 8,30 din, 11,50 din, 3,80 itd. dinarjev preveč.

V seznamu nepoštenjakov, ki so bili omenjeni v tem članku smo lahko veseli, da med njimi ni bilo naših mesnic oz. mesarjev in potruditi se moramo, da bo tako tudi ostalo.

DNEVNIK, 4. oktobra 1973
OZIMNICA GRE DOBRO
V PROMET

Letos novost pri Mercatorju: skupaj z živilsko industrijo Kamnik prodajajo pakete s konzervirano zelenjavo.

Poklicali smo Mercator, Emona in Sadje-zelenjavo in se pozanimali, kako je z letošnjo prodajo ozimnice.

Mercator: v tem podjetju so se zelo potrudili in v vseh večjih centrih v Ljubljani organizirali prodajo ozimnice. Največ so doslej prodali krompirja po 1,70 din za kg, jabolk po 3,50 din oziroma 4 din za kg, in čebule, ki je doslej veljala 2,80 din, od danes naprej pa 3 din za kg. Na zalogi imajo tudi slive po 4,30 din... Rok za prodajo ozimnice je pravzaprav že potekel, vendar so se zaradi dobre prodaje odločili, da ga podaljšajo do 15. oktobra.

Poleg redne vsakoletne prodaje ozimnice so letos pri Mercatorju uvedli novost. Skupaj z živilsko industrijo Kamnik so organizirali prodajo živilskih paketov, v katerih je konzervirana zelenjava. To prodajajo po sindikalnih organizacijah. Paketov je troje vrst in sicer »ozimnica ena«... Pri Mercatorju so nam povedali, da gre ta vrsta ozimnice zelo dobro v promet....

PAVLIHA
EKVATOR — MERCATOR

V 6. razredu borovniške šole je tovarišica pri zemljepisni vprašala Staneta, kako še drugače rečemo polutniku.

Stane je precej časa brskal po možganih, nato pa negotovo napel ustnice v črko M. Tovarišica je takoj vedela, da ga bo polomil, a ga je kljub temu spodbujala: — No, kaj? Daj reci že!

Stane je veselo končal: — Polutniku rečemo tudi Mercator!

Zbrala Maja Hočevnar

HA-HA-HA

— Ali si gledal včeraj popolni sončni mrk, Mac?

— Seveda, le kdo ga ni?

— Moj prijatelj Sandy ga ni gledal. Videl sem ga, kako je ravno takrat prihajal iz pošte.

— Kaj neki je takrat delal tam?

— Sel je telefonirati v inozemstvo — po nočni tarifi.

— Če zvečer ne morem zaspati, vstanem iz postelje in potisnem glavo v mrzlo vodo. Takoj nato, lahko v trenutku zaspim.

— Ali res — v vodi?

Dva Skota se pogovarjata.

Mož, ki se je doma sprl z ženo, sedi v gostilni, prazni kozarec za kozarcem ter na glas premišljuje:

— Kako neumno! Sedim tukaj in pijem, da bi pozabil na svojo ženo, ko pa bom prišel domov, jo bom videl dvojno...

Po dolgih letih smo tako le dočakali, da je dvorišča okrog naših glavnih skladišč prekrila debela plast asfalta. Tako je za vedno odzvonilo luknjam, ki so nam bile v veliko nadlogo vrsto let.

Stanovanje - problem, ki ga moramo učinkoviteje reševati

■ TOZD GRMADA

V zadnjih letih, odkar se je del sredstev namenjenih za stanovanjsko izgradnjo osredotočil pri posameznih TOZD, smo rešili kar 66 perečih problemov. Naj poudarim, da je prišlo neposredno odločanje delavcev do popolnega izraza — s sorazmerno majhnimi sredstvi smo rešili številne probleme; le-to ponovno potrjuje naše utemeljene predloge, da bi več sredstev za stanovanja ostajalo neposredno pri TOZD in manj v okviru občin in ostalih politično-teritorialnih enot.

Do leta 1966 — od tega leta dalje polovica stanovanjskega prispevka ostane v podjetju, se nismo mogli aktivno ukvarjati z reševanjem stanovanjskih problemov, saj smo le odvajali, dobili pa nismo ničesar. Vseeno pa smo rešili nekaj perečih problemov, za rešitev katerih smo si izposodili sredstva iz sklada skupne porabe. Večina delavcev v naši TOZD si je z velikim trudom, lastnim delom in ob pomoči TOZD prigarala stanovanje. Trenutno imamo 21 mlajših članov, ki še nimajo ugodno rešenega stanovanjskega vprašanja. Kompletnega stanovanja ni dobil od naše TOZD nihče, delavcem smo pomagali v obliki kreditov. Letno namenimo za stanovanja približno od 200.000 do 400.000 din. Lastna sredstva plemenitimo z bančnimi sredstvi z vročanjem. Tako vročamo 50% obveznega prispevka za stanovanja in po treh mesecih dobimo 175% posojilo na vročeno vsoto.

Sredstva podjetja torej združujemo s sredstvi individualnih varčevalcev. Pri naši TOZD je že stara praksa, da morajo prosilci prispevati vsaj 20%. Tako so bili zneski posojil v zadnjih treh letih naslednji: do lani največ 30.000 dinarjev, lani 40.000 din in letos 50.000 din za stanovanjsko posojilo. Najdaljši rok odplačila je 15 let, a večinoma dajemo le na 10 let z obrestno mero 2—3%.

Po opisanem načinu našega delovanja smo tako uspeli v zadnjih letih rešiti vse prošnje za kredite. Te je pred potrditvijo delavskega sveta obravnaval in predlagal v dokončno odločitev Izvršni odbor sindikata. Lani Izvršni odbor sindikata ni več odobral, ker smo vse prošnje ugodno rešili. Letos pa je več prošenj kot denarja in Izvršni odbor sindikata bo spet obravnaval prošnje. V bodoče nameravamo reševati stanovanjske probleme na isti način kot doslej, še več skrbi bo treba posvetiti mlajšim delavcem in delavkam. Dejstvo je, da sprejememo vsako leto v uk številne učence, ki v večini prihajajo s podeželja, in so, razumljivo, brez stanovanja. Utemeljeno in prav bi bilo, da bi sredstva, ki jih vse ljubljanske TOZD nalagajo kot solidarnostna in bančna sredstva v okviru mesta Ljubljana, v prvi vrsti uporabili za reševanje stanovanjskih problemov teh trgovskih učencev — mladih delavcev: morda bi morali zgraditi samski dom.

■ TOZD IDRİJA

Prejšnje trgovsko podjetje »Univerzal« je podedovalo od podjetij »Izbira« in »Preskrba«

pet dvosobnih stanovanj in dve garsonjeri, v katerih zdaj stanujejo naši delavci. Ko je delovalo podjetje »Univerzal«, ni bilo odkupljeno nobeno stanovanje. V tistem času so stanovanjska vprašanja reševali le z nudenjem pomoči delavcem pri nakupu oz. pri gradnji stanovanja in to v obliki dolgoročnega posojila iz sredstev za stanovanjsko izgradnjo: le-ta je podjetje pridobilo z izločitvijo 4% od bruto izplačanih osebnih dohodkov. Vedeli smo, da ta način reševanja stanovanjskih vprašanj onemogoča ugodno rešitev za delavce z nižjimi osebnimi dohodki, saj je znano, da za nakup ali izgradnjo ne zadoščajo sredstva pridobljena s posojilom, ampak so potrebna še dodatna lastna sredstva.

V podjetju imamo trenutno 13 prosilcev za stanovanja, od katerih je večina delavcev z nižjimi osebnimi dohodki. Imamo tudi naslednje težke socialne primere: tričlanska družina, ki stanuje v prostoru 5 m² brez tekoče vode in brez sanitarij, še en zelo podoben primer, kjer je prostor sicer malo večji, je pa vlažen; precej pa je primerov družin, ki stanujejo v neprimernih stanovanjih in še precej oddaljenih od delovnega mesta.

Delavski svet TOZD Idrija je sprejel naslednji sklep, kako reševati v prihodnje stanovanjske probleme:

1. z nakupom stanovanj,
2. še nadalje obdržati sistem podeljevanja posojila za nakup ali gradnjo stanovanj.

Namenska sredstva za stanovanjsko izgradnjo se odvajajo v banko za čas 10 mesecev. Tako bomo letos kupili tri stanovanja, prihodnje leto pa prav tako tri. Poleg tega bomo še vedno lahko nudili sredstva za posojila. Sredstva za posojila za gradnjo ali za nakup stanovanja dodeljuje posebna komisija za reševanje stanovanjskih problemov in to na podlagi pravilnika.

S pomočjo posojila za gradnjo ali za nakup stanovanja in z lastno udeležbo je doslej 15 delavcev že zgradilo lastno stanovanje, en delavec pa je stanovanje celo odkupil.

■ OBRATNA ENOTA TOVARNA MESNIH IZDELKOV

Prednost pri dajanju pomoči smo dajali delavcem, ki niso imeli drugih možnosti priti do stanovanja in delavcem, ki se na delovnih mestih izpostavljajo za zdravje škodljivim zunanjim vplivom. Seveda so tudi upoštevali čas trajanja zaposlitve v podjetju. V zadnjih petih letih smo pomagali rešiti stanovanjska vprašanja 52 delavcem v obliki kreditov v višini od 10.000 do 55.000 dinarjev. Na željo prosilca smo tudi ta sredstva vročili v banki. S temi krediti smo ustregli večini prosilcev, zlasti v preteklem letu. Čeprav smo preteklo leto ustregli največjemu številu delavcev, pa se vsako leto pojavljajo novi upravičeni prosilci.

Sredstva namenja za stanovanjsko izgradnjo:

Leto	Sredstva
1968	180.000
1969	230.000
1970	210.000
1971	270.000
1972	470.000

Od skupnega odobrenega zneska 470.000 za stanovanjsko izgradnjo za leto 1972 je bilo 190.000 namenjenega za nakup stanovanj, 230.000 za gradnjo hiš, in 50.000 dinarjev za vezavo sredstev.

■ TOZD ENOTA VRHNIKA

Leta 1972 smo petim upravičencem razdelili 100.000 din kreditov. Odplačilo je bilo dano za dobo 5 let, prednost so imeli prosilci z že vezanimi sredstvi v banki. Ta sredstva smo dali zainteresentom, ki so v resnici lahko takoj pričeli z gradnjo stanovanjskih hiš ali z dozidavo, seveda z dokazom solastništva. Prav tako smo lani razdelili še 190.000 din enajstim graditeljem z največjim možnim zneskom posojila 400.000 dinarjev in tako v glavnem pokrili najnujnejše potrebe v naši poslovni enoti. Omogočili smo tri dozidave in osem izgradenj stanovanjskih hiš.

Sredstva, ki jih zbiramo letos v stanovanjski sklad, so po sklepu delavskega sveta vezana v banki.

Lansko leto je bila izvedena v naši občini anketa glede stanovanj, ki je pokazala za našo poslovno enoto dokaj zadovoljivo stanje: 63% naših delavcev ima lastno stanovanje, 37% jih je v družbenem stanovanju. Od tega jih 24 potrebuje stanovanje, 16 zaposlenih pri nas, pa še potrebuje z adaptacijo prizidave stanovanj. V naših stavbah si je do zdaj uredilo primerna stanovanja sedem naših delavcev, dva pa živita v stanovanjski sobi.

■ POSLOVNA ENOTA STANDARD

Kompleksnega pregleda o stanovanjskih problemih v naši TOZD nimamo, ker nismo uspeli zbrati teh podatkov po vprašalniku, ki smo ga v ta namen poslali delavcem v vse naše poslovvalnice. Nazaj smo prejeli le dva izpolnjena anketna lista. Vseeno pa vemo, da je stanovanjska problematika prisotna tudi v naši poslovni enoti, saj vsako leto prejmemo okoli 30 prošenj za dodelitev stanovanjskega posojila in to predvsem od mlajših delavcev.

Letno zberemo ok. 30.000 sredstev v ta namen in na podlagi teh sredstev odobravamo posojila delavcem v skupni višini razpoložljivih sredstev vsako leto po zaključnem računu. Kot že rečeno letno obravnavamo ok. 30 prošenj za posojilo za stanovanjsko graditev na posebni komisiji delavskega sveta, v skladu s pravilnikom.

V letu 1971 smo vezali pri DBH Novo mesto 60.000 din na dobo 13 mesecev in tako pridobili še dodatnih 36.000, kar smo razdelili kot posojila prosilcem v letošnjem letu.

■ POSLOVNA ENOTA GRADIŠČE

Prav zdaj je v teku anketa, v kateri bomo s širšega zornega kota osvetlili preskrbljenost delavcev glede na stanje stanovanj, na velikost, dograjenost, na splošno ustreznost, nakup...

■ POSLOVNA ENOTA ŠPECERIJA

Naša enota že od leta 1966 sama skrbi za reševanje najbolj perečih stanovanjskih problemov naših delavcev. V začetku smo imeli sredstva v ta namen v skladu skupne porabe in smo le eno leto samo iz tega sklada odobrili sredstva za stanovanja, pa še to le v manjših zneskih. Naslednje leto smo vročili v banki vsa sredstva iz sklada skupne porabe in tako smo dobili 100% posojilo. Dobljena vsota je znašala približno 14 starih milijonov, ki smo jo nato razdelili kot posojila precejšnjemu številu prosilcev; odobrivali smo za posojila manjše zneske, največ do 400.000 din. Nato smo vsako leto na isti način vlagali sredstva v banko, vendar smo dobivali le 75% posojila. Po sklepih delavskega sveta smo dodeljevali posojila vsem prosilcem, če že ne v zaprošeni vsoti, pa nekoliko manj, tako da smo vsem pomagali priti do primernih stanovanj.

Povprečno je bilo vsako leto tako pridobljenih sredstev približno 23 starih milijonov, letos jih imamo 290.000 din. Zdaj vlagamo med letom primerno vsoto od stanovanjskega sklada in konec leta dobimo tudi na to posojilo povečano za 75%. Iz sklada skupne porabe dajemo manj, ker se je namen sklada skupne porabe v zadnjih letih spremenil in za stanovanja ostane le malo; zato pa sproti odvajamo prosti del stanovanjskega sklada od prispevkov na osebne dohodke.

Znesek, za katerim stoje letošnje nerešene prošnje, je 300.000, toda nobena prošnja ne nosi starejših letnice kakor 1972.

■ TOZD EMONA

Pri nas deluje stalna komisija, ki zbira podatke o prosilcih za stanovanjska posojila. Prosilce komisija uvršča na prioriteto listo.

Do letošnjega leta smo razdelili okoli 1.000.000 N din prosilcem, nerešenih je bilo 35 prošenj. Imamo še nekaj prosilcev, ki jim je bilo posojilo že odobreno pred letom ali dvema, pa posojila ne morejo uporabiti, ker so gradili na črno. Zavod za urbanizem pa še ni določil področij namenjenih za stanovanjsko izgradnjo. Sredstva predvidena v ta namen imamo vezana pri Ljubljanski banki: tako se oplenijo še s 75% posojila od vloženi sredstev, ki jih odvajamo mesečno za dobo 10 let. Letos imamo na razpologo 260 tisoč dinarjev, ki jih bomo razporedili med pet lanskih prosilcev in šest novih. Trenutno nimamo prav težkih primerov, so pa med nami še taki delavci, ki se vozijo na delovno mesto tudi do 70 km daleč.

■ TOZD KAVARNA EVROPA

Trenutno šestnajst naših delavcev že odplačuje kredite, ki so jih dobili za izgradnjo stanovanja. Imamo dva pereča socialna problema: prvi matere samohranilke, problem druge osebe pa rešuje SO Moste-Polje. Poleg tega imamo še dve prošnji, ki čakata na vrstni red za reševanje.

■ TOZD HRANA

V naši TOZD je po delavskem svetu izvoljena posebna komisija, ki rešuje problematiko nakupa stanovanj, dodelitev kredita za novogradnje in adaptacije stanovanj. Letos je komisija pred do-

(Nadaljevanje na 10. strani)

Akcija ozimnica

Jesen je čas, ko se na slehernega državljana zgrne množica skrbi, ki so ne nazadnje povezane z zaskrbljenostjo in preračunavanji, kako z danim dohodkom kriti izdatke za ozimnico, za kurjavo, za šolske potrebe, za toplejšo garderobo... Skrb za človeka je skrb vsake humanistične družbe, zato niti nismo bili presenečeni nad letošnjo pobudo za akcijo ozimnica slovenskih sindikatov, kot akcije za pomoč ljudem z nizkimi osebnimi dohodki. Podjetje Mercator se je vključilo v to akcijo najprej kot trgovsko podjetje — kot posrednik med proizvajalcem oz. grosistom in potrošnikom, nato pa še kot podjetje, v okviru katerega tudi delajo delavci z nizkimi osebnimi dohodki.

Stanovanje — problem, ki ga moramo učinkoviteje reševati

(Nadaljevanje z 9. strani)

delitvijo kreditov najprej določila kriterije, po katerih naj bi se dodeljeval kredit za reševanje stanovanjskega problema. Po teh kriterijih so izvoljene komisije razdelile od leta 1968 do letos skupno 1.732.000 din ali povprečno letno 288.666 din kredita 75 članom kolektiva. Ta kredit je torej koristilo že 35,7% vseh zaposlenih v naši TOZD.

Vsa ta sredstva so bila oplemenitenjena z bančnimi sredstvi, ker smo vsako leto sprejemali na delavskem svetu vse pogodbene obveznosti sporazumno s pristojno banko tako, da smo redno mesečno vlagali po 4% od bruto osebnih dohodkov, poleg tega pa še dodatna sredstva iz sklada skupne porabe. Prva pogodba je bila sklenjena z banko leta 1966 za dobo vračanja 10 let. Glede reševanja stanovanjskih problemov v prihodnje, pa je delavski svet že predlagal kolektivno, ki je na svojem zboru že sprejel sklep, da se dosedanja stopnja prispevka od bruto osebnega dohodka poveča na 6%. Vendar ne bo naša TOZD razpolagala z vsemi sredstvi (6%): del teh sredstev se namreč dodeli solidarnostnemu skladu za regres pri plačevanju stanarine tistim delavcem, ki imajo nizke osebne dohodke. Drugi del teh sredstev se bo porabil za gradnjo najemniških stanovanj. (Tu pa se postavljajo vprašanja, kdo bo upravičen do teh stanovanj, kakšno možnost bo imela naša TOZD pri pridobitvi stanovanjske pravice za naše delavce... Kolektiv naše TOZD upa, da bodo pristojni organi pri Mestnem svetu Ljubljana dali te podatke v vednost vsem državljanom v dnevnem tisku.)

Tretji del pa bo ostal tako kot do zdaj v TOZD, ki bo na samoupraven način urejala in dodeljevala kredite po dosedanjih ali pa tudi novih kriterijih, ki jih bo predhodno sprejela komisija za dodelitev kreditov in končno sprejel delavski svet na svoji redni seji po predhodnem rednem postopku.

MERCATOR POTROŠNIKU

Podjetje Mercator se je takoj vključilo v akcijo, ki naj bi trajala od 1. IX. do 1. X. t. l., ki pa se je potem podaljšala. Prodajalne podjetja so imele na zalogi za kupca naslednje artikole, za katere so bile cene določene (za čas po 1. X. veljajo tekoče tržne cene):

krompir	1,70 din
jabolka	3,50 din
hruške	4,00 din
slive	4,00 din
paprika	4,50 din
grozdje	4,50 din
čebula	2,80 din

Obiskali smo tri samopostrežne trgovine podjetja Mercator v Ljubljani in povprašali, kako je bilo s ponudbo in povpraševanjem pri njih.

PROLETARSKA ULICA: Uspeh so dosegli s prodajo čebule, grozdja in sliv. Predvsem čebule in sliv bi lahko prodali še več, pa le-teh artiklov ni bilo več na razpolago za odkup. Izredno slabo so prodajali krompir, z jabolki in papriko ni bilo bolje: sploh pa niso mogli nabaviti jabolk v zelenih količinah.

ROŽANSKA ULICA: Poleg že zgoraj omenjenih artiklov so prodajali tudi breskve. Za ta artikel so že nekaj let sami v neposrednem stiku z dobaviteljem iz Brd, ki jim nudi res kvalitetne breskve in po ceni, ki je nižja od cene v grosističnih skladiščih. Prav tako nabavljajo precejšen delež krompirja že nekaj let od privatnika. Čeprav so v Rožanski

ulici prodali od treh anketiranih prodajalcev največ ponujenega blaga za ozimnico, pravijo, da bi lahko prodali še več. Oviru je premajhen skladišni prostor, pa tudi prodajalna je zelo tesna. Stranke zaupajo njihovi kvaliteti: kvaliteta pa je bistven pogoj dobre prodaje, saj konec dobre kvalitete lahko pomeni konec zaupanja in orientacijo stranke za prihodnji nakup pri drugem, konkurenčnem ponudniku. Morda še nekaj podatkov o količini prodaje in ceni: jabolka 4,5 ton (3,80 oz. 4,00 din), hruške 1 t (4,00), slive 1 t (5,00), paprika 1 t (4,50), čebula 1,5 t (2,80), krompir 6 t (1,70).

SOLSKA ULICA: Najbolj je bila uspešna prodaja krompirja, čebule, jabolk in paprike; predvsem jabolk bi lahko prodali več, toda kaj, ko so preslabe kvalitete. Še podatki: krompir 4 t (1,70), čebula 2 t (2,60), grozdje 2 t (4,50), jabolka 1 t (3,80), paprika 1,5 t (4,10).

Odziv kupcev je torej bil, a ne takšen kot bi kdo utegnil pričakovati. Vedeti moramo, da Mercatorjeve prodajalne niso edini ponudnik blaga (predvsem v prodajalni na Proletarski se močno čuti vpliv konkurence bližnje tržnice). Potrošnik je pač iznajdljiv, križem rok pa ne stoji niti prodajalci družbenega sektorja niti privatni kmetje. Če pa primerjamo prodajo kmetijskih pridelkov za ozimnico s prejšnjimi obdobji pa moramo vedeti, da je založenost domačega tržišča v zadnjih letih izredno porasla in ni

nevarnosti, da v hudi zimi ali na pomlad ne bi bilo kakega artikla na trgu. Res je, da utegnejo cene porasti, toda na drugi strani je riziko zaradi neprimernih prostorov za ozimnico v novih stanovanjih.

DOGOVOR S TOVARNO ŽIVILSKJE INDUSTRIJE KAMNIK

V podjetju smo se dogovorili s kamniško ETA za prodajo t. i. družinskih paketov s konservirano zelenjavo. V ta namen so poslali okrožnico vsem sindikalnim organizacijam v Sloveniji, da zberejo podatke o povpraševanju po teh paketih. V grosistični prodaji so cene naslednje:

6 kozarcev	39 din
12 kozarcev	77 din
24 kozarcev	153 din

Da bi prišel potrošnik kar najbolj poceni do teh paketov, je podjetje Mercator organiziralo direktno prodajo osnovnim organizacijam sindikatov v delovnih organizacijah.

INTERES ČLANOV MERCATORJEVEGA KOLEKTIVA ZA NAKUP OZIMNICE

V podjetju so omogočili nabavo ozimnice na kredit, tj. na plačilo v dveh oz. v treh obrokih — odvisno od kreditne sposobnosti prosilca. Tako je sindikat v podjetju prejel najprej sedem prošelj, nato pa še dve. Istočasno so sprejemali tudi prošnje za odobritev kredita pri nakupu kurjave.

N. Mlakar

Spodbudni delovni načrti mladih s poslovne uprave

Letni dopusti so že za nami. Vsi spočiti ter polni energije se spet spoprijemamo z novim delom. Tudi člani mladinskega aktivna Poslovna uprava smo se po nekaj mesečnem počitku spet zbrali na sestanku. Pogovorili smo se o vseh perečih vprašanih mladih v našem podjetju.

Najprej smo razpravljali o tem, zakaj ni nihče od naših mladincev član ZK, čeprav smo že na letni konferenci dali predloge. Vsi se sprašujemo, kje so se zagodili ti predlogi in če so sploh prišli v prave roke. Zavedamo se, da je od letne konference poteklo že pet mesecev, da pa o sprejetju v članstvo ZK ni niti glasu.

Na sestanku smo se tudi pogovarjali, da bi izvedli novo anketo o izobraževanju mladih. Anketa, ki jo je izvedla kadrovska služba, je bila po našem mnenju precej pomanjkljiva. Odziv nanjo je bil zelo majhen, zato je propadla. Mislimo, da je bil vzrok temu premajhna obveščenost mladih in da jo nekateri brez tuje pomoči niso znali izpolniti, drugi pa sploh niso vedeli zanjo. Marsikdo pa ni videl pravega pomena te ankete in jasno je, da zato ni požela uspeha.

V prihodnje nameravamo organizirati predavanje mladim o našem podjetju, to se pravi od ustanovitve pa do jutrišnjega dne. Želimo, da vse mlade seznanimo z dejavnostjo našega podjetja ter jim orišemo pomen njihovega de-

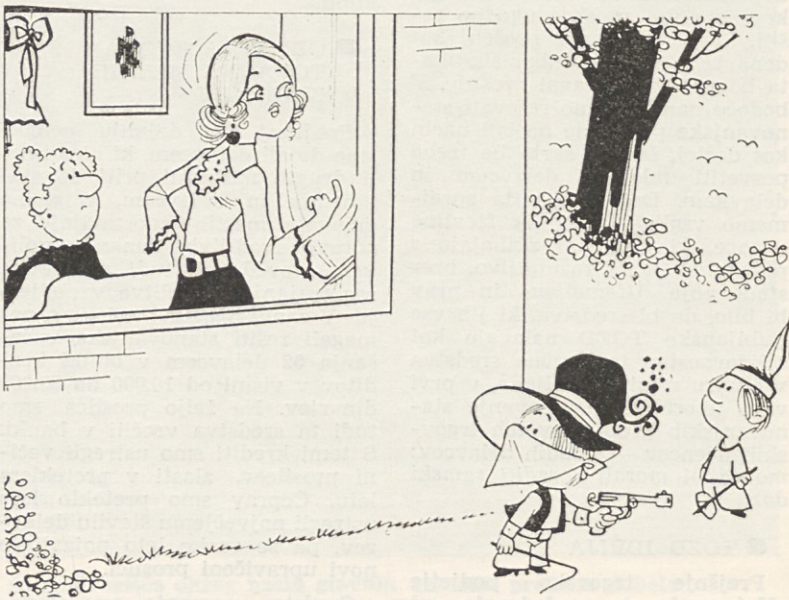
la. Seveda pa bi to predavanje izvedli, če bi bilo zadostno število mladih, ki bi želeli kaj več zvedeti o svojem podjetju, kot pa vedo sedaj.

Že ta mesec bomo izvedli delovno akcijo. Pred centralno skladišče za živila in galanterijo bomo postavili napisni tabli MERCATOR, ki bosta opozarjali na naša skladišča. Tako bodo naši kupci

in dobavitelji že od daleč videli, kje so naša skladišča.

V prihodnjem mesecu bodo člani predsedstva mladinskega aktivna Poslovna uprava obiskala mladince TOZD PANONIJA Ptuj. Tako bomo navezali prve stike z mladinskim aktivom te TOZD in se pogovorili o kasnejšem sodelovanju.

Boris Vasle

— Marko, takoj vrni klobuk! Teta Magda bo šla sedaj domov...

Petindvajset jubilentov v TOZD poslovna uprava

Leto in morda malo več je naokrog; in s tem je prišel čas, da smo spet pripravili slovesnost za tiste tovarišice in tovariše, ki so pri nas zaposleni deset oziroma dvajset let. Bilo je zadnje dni septembra, ko smo skupaj z njimi na Livadi slavili tako visok delovni jubilej. Petindvajset slavlencev je ob tem prejelo nagrade in priznanja za svoje zvesto delo pri Mercatorju. Naj jih na-

štejemo. Dvajset let delovne dobe pri nas imajo za seboj tile tovariši in tovarišice: Adolf Osterc, Viktor Marolt, Ivo Gregorc, Ruth Cvar in Marica Mušič. Kar dvajset pa jih je slavilo desetletnico: Tatjana Avguštin, Anton Blatnik, Božo Blatnik, Hermina Gašperič, Jože Hren, Julijana Jakofčič, Jordan Jeleninovsky, Peter Jerše, Oskar Kelemen, Francka Kobal, Lado Kovačič, Helena Kumer,

Pepca Logar, Stanko Marinčič, Anton Omovšek, Ivanka Sojer, Stanka Strah, Ciril Škoporc, Vera Zavrl in Jožica Zavolovšek.

Nekatere izmed njih smo povprašali, kako so prehodili to dolgo pot. Odgovori so bili različni, vsi pa so dejali, da jih je ljubezen do dela in vztrajnost pripeljala do zadovoljstva in da niso prav nikdar pomislili, da bi menjali službo. Sicer pa raje pri-

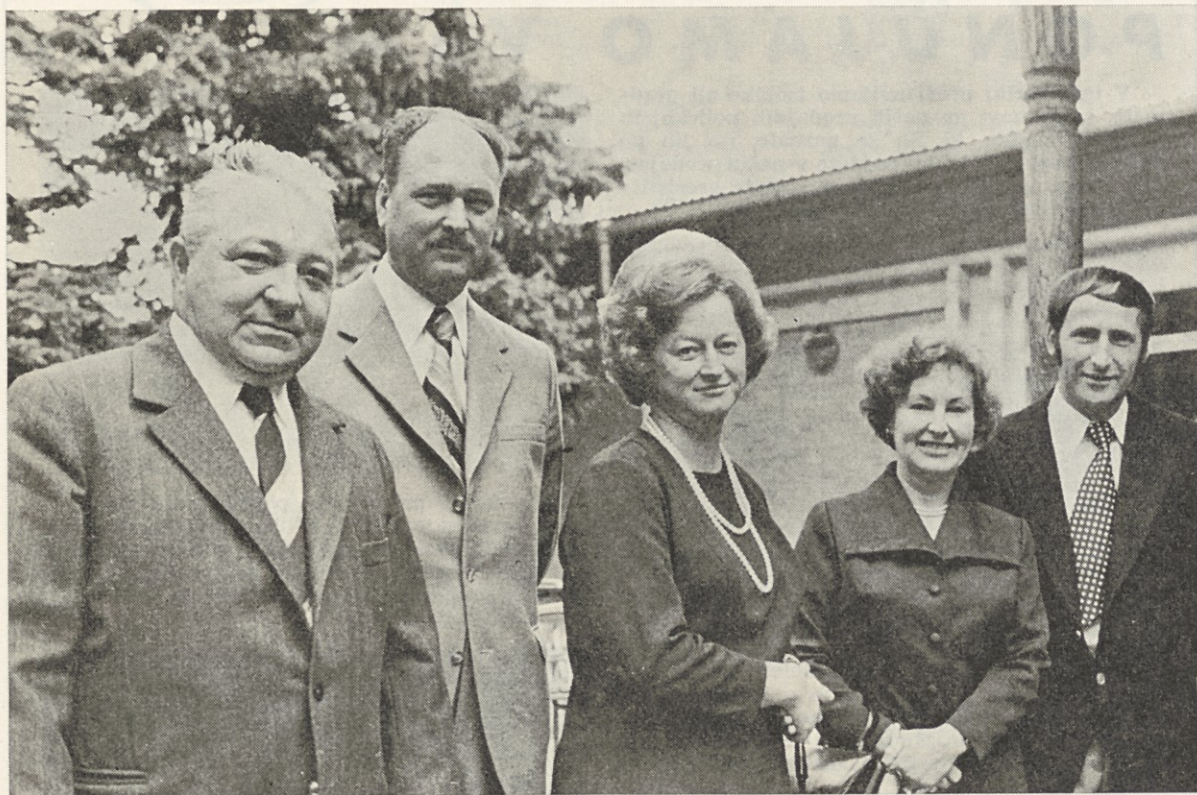
sluhimo, kaj so dejali nekateri od njih.

Naš generalni direktor, tovariš Adolf OSTERC slavi dvajsetletnico dela v kolektivu. Pravi, da se je tako rekoč rodil v trgovini. Doma so starši imeli trgovino in delo v njej ga je že od mladih nog veselilo. Srednjo šolo je obiskoval v Novem mestu, po končanem šolanju pa je leta 1941 odšel v partizane, kjer je ostal vse do osvoboditve. Takoj po osvoboditvi je za kratek čas spet odšel delat nazaj v trgovino, nato pa v takratno Upravo državne varnosti. »Ko sem delal tam, sem si iz dneva v dan bolj želel priti nazaj v trgovino. No, leta 1953 se mi je to posrečilo, ko sem nastopil mesto direktorja pri takratnem trgovskem podjetju Živila. To je bil začetek, težak začetek. Podjetje je začelo rasti tako rekoč iz nič. Vsi smo se trudili za razvoj podjetja in nikomur ni bilo odveč nobeno nadurno delo. Pa čeprav ni bilo plačano. Z udarniškim delom smo bili pripravljene marsikaj narediti; in to je dalo temelj današnjemu Mercatorju. Poudariti je treba, da smo ta temelj ustvarili sami. Pomoči od zunaj nismo dobili. To pa nam je dalo še večji elan in vztrajnost pri delu. Tako lahko trdimo, da je Mercator začel organsko rasti. Razumljivo je, da so se časi spremenili, ljudje so se skomercializirali in hočejo biti za vsak opravljen ali neopravljen korak plačani. Veselili smo se vsakega najmanjšega napredka, ker smo se močno zavedali, da je v tem napredku vložen ves naš trud. In kaj naj povem o načrtih za prihodnost? Želim čim boljši napredek, vendar pa je to močno odvisno od našega dobrega dela pa tudi od splošnih pogojev gospodarjenja.

Lado KOVAČIČ je skladiščnik v skladišču keksov, bonbonov in čokolade. Pravi, da se je še kot fant izučil za čevljarja v Kočevju. Malo časa je delal tam; pot za delom ga je pripeljala v Ljubljano in tu je pri Obrtniku opravljal svoj poklic. Toda za delo je bilo težko in tako ga je pred desetimi leti pot pripeljala k Mercatorju. Najprej je začel kot delavec v razkladalni skupini, kasneje pa je prišel v oddelek keksov in tu dela še danes. Pravi, da mu je delo všeč in da ga z veseljem opravlja. Prav sigurno so istega mnenja tudi njegovi predpostavljeni, saj je kot dober delavec napredoval že do delovnega mesta skladiščnika.

Izmed šoferjev je letos edini, ki praznuje desetletnico Ciril ŠKOPORC. Pred vojaščino je bil zaposlen kot delavec v vinski kleti. Med služenjem vojaškega roka pa je napravil šoferski izpit in takoj ko se je vrnil, se je zaposlil kot šofer pri Mercatorju. Tu je tudi dobil možnost, da je dokončal osemletko in si kasneje pridobil še kvalifikacijo. Zadovoljen je z delom, z dohodki tudi, saj zasluži toliko, kolikor naredi.

»K Mercatorju sem prišla meseca julija 1963. leta, kmalu po integraciji bivšega trgovskega podjetja Hrana z Mercatorjem. Začela sem najprej pri osebnih dohodkih, kasneje pa sem prišla v likvidacijo faktur, kasneje pa sem prevzela še pisanje faktur za celo poslovno enoto Hrana. Veliko je bilo vsega dela, dosti tudi nadur. Ko sem zvedela, da Mercator išče nove fakturistke, sem se odločila, da menjam delovno mesto. Tako sem kar nenadoma (Nadaljevanje na 11. strani)

Mercatorjevi 20-letniki: od leve proti desni: Adolf Osterc, Viktor Marolt, Marica Mušič, Ruth Cvar in Ivo Gregorc

Spomin na svečanost, ki jo je osnovna organizacija sindikata pripravila za Mercatorjeve jubilate

Zahvala!

Ob boleči izgubi mojega očeta se najlepše zahvaljujem kolektivu Mercator, poslovna enota Metlika, za podarjeni venec ter vsem, ki so se udeležili pogreba in mi izrazili sožalje. Še posebej se zahvaljujem tovarišu direktorju in vsem ostalim za tolažilne besede.

Brdar Marko
Mestni trg 19
Metlika

Petindvajset jubilantov v TOZD poslovna uprava

(Nadaljevanje z 10. strani)

prišla v povsem nov kolektiv; veliko mladih je tu in se kar bolj počutim. Zadovoljna sem z delom in mislim, da bom še lep čas vztrajala tu.« Tako je pričela pripovedovati simpatična in nadvse zgovorna fakturistka HELENA KUMER. Povedala je še, da je včasih zelo rada delala pri mladinski organizaciji. Pa ji zdaj čas več ne dopušča tega, saj ima razen službe še dosti dela doma in tudi s hčerko, ki že hodi v šolo. In tudi to, da je že vrsto let krvođajalka in da je doslej, stara je komaj osemindvajset let, dala kri že šestkrat.

»Imam nek poseben občutek zadovoljstva, da sem med tistimi, ki slave desetletnico. Veseli me, da sem v službi pri tako uglednem podjetju, ki je znano po vsej domovini. Vesela sem nagrade in pa posebno diplome, ki me bo vedno spominjala na ta dogodek.«

Med tistimi, ki slave dvajsetletnico dela v kolektivu, je tudi RUTH CVAR, ki jo gotovo prav vsakdo pozna, saj že vrsto let dela v prodajnem oddelku. Ko je leta 1935 prišla k Mercatorju, je prevzela mesto šefa finančno-blagovnega knjigovodstva, kjer je delala leto dni. Za tem pa je prišla v prodajni oddelek, kjer dela še sedaj kot pomočnik šefa prodaje. Delo s strankami jo veseli, tako pravi. Rada ima poklic, ki si ga je izbrala in tudi prijetno je delati v tako složnem kolektivu.

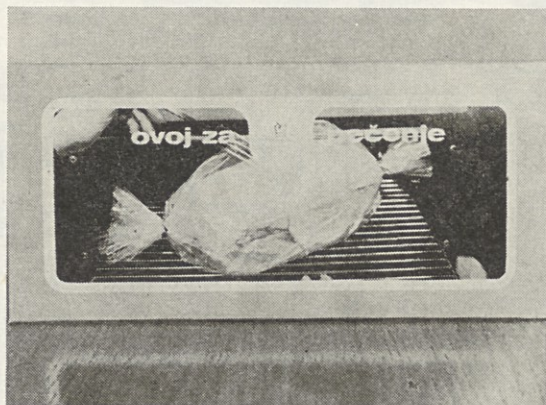
HERMINA GAŠPERŠIČ je delavka pri embalaži. Pred desetimi leti je začela pri Mercatorju, sprva v menzi na Viški cesti. Pa je za dve leti prekinila delo. Ko pa se je vrnila k Mercatorju, je začela pri embalaži in tod dela še danes. Prebira embalažo, sortira steklenice... Naporno delo, tudi nevarno, saj se lahko s steklom pošteno urežeš. No, Hermini se v vseh desetih letih ni zgodilo še prav nič hudega. Kljub temu, da delo ni lahko, je zadovoljna. Pa čeprav je poleti zelo vroče, pozimi strašansko hladno, čeprav dežuje... Razume se z ljudmi s katerimi dela. In ko je dela v službi konec, jo čaka doma pri družini spet kup dela. Ima tri otroke in z njimi je nedvomno dosti dela in skrbi. Ima stanovanje, vlažno stanovanje. Doma na Dolenjskem so pričeli zidati hišico in ko bo gotova, bo verjetno morala pustiti službo in se z družino preseliti v novi dom.

Mile Bitenc

PONUJAMO VAM...

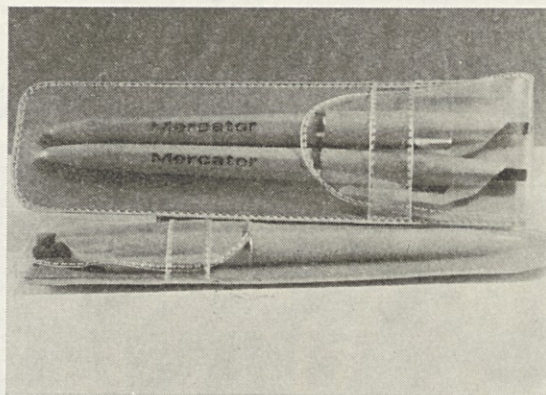
V tej rubriki predstavljamo izdelke ali predmete, ki so novi na naših prodajnih policah; in pa tudi izdelke, ki jih že poznate, pa jih po dolgem času spet lahko najdete v naših prodajalnah. Cene, ki jih navajamo, so seveda grosistične, torej niso všteti davki in marža.

Ovoja za pečenje je nov izdelek ljubljanske Črevarne. Ovite jedi se pečejo v lastnem soku brez dodatne maščobe, ohranijo se vitamini, po stanovanju se ne razširja vonj po jedi. Za dva in pol metra ovoja je treba odšteti 10,80 dinarjev.

Za sodobnega človeka umivanje ni dovolj. Po umivanju uporabite telesni dezodorans; med najraznovrstnejšimi vam danes ponujamo dezodorans Senso, proizvod Dahlie iz Beograda. Poizkusite! Cena za dozo dezodoransa Senso je 9,90 dinarjev.

Marsikdaj pri pisanju potrebujemo moder in rdeč kemični svinčnik. V ličnem etuiju smo vam pripravili kemična svinčnika obeh barv. Zunanja barva kemičnih svinčnikov je oranžna z zlato tiskanim napisom Mercator. Cena je tudi ugodna, samo 2,45 dinarja.

Papirnate pleničke v zadnjem času vse bolj osvajajo tržišče. Praktične so, mehke in udobne. »Paloma« papirnate pleničke so novost na tržišču in v proizvodnem programu Sladkogorske. V zavitku je dvanajst pleničk, cena pa je 11,45 dinarjev.

Dejan

ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha

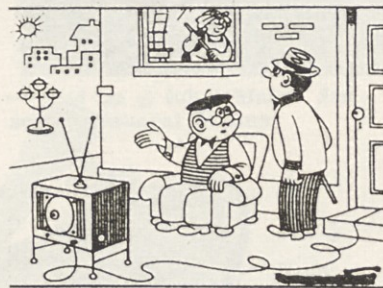
— Kaj bo postal tvoj očka, ko bo velik?

— Preden vas začnem striči, mi prosim povejte, kje imate obraz!

— Kaj želiš imeti — glavo ali rep?

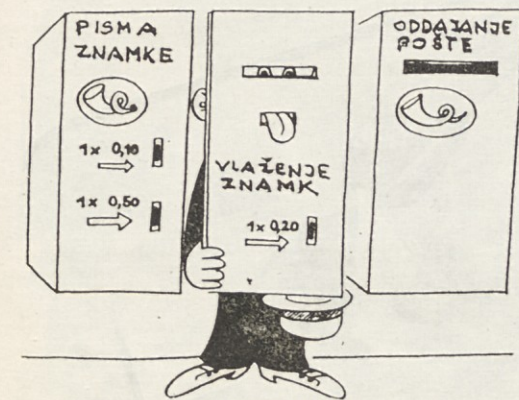
— Moja žena ima danes generalno čiščenje stanovanja.

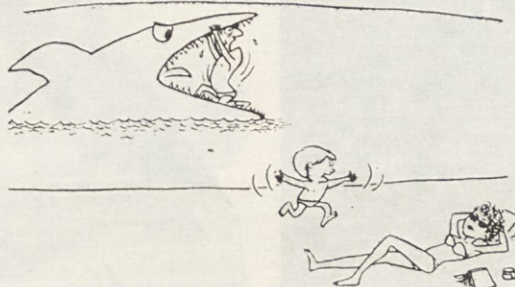
— Ali bi mi sedaj ti držala žebelj,

— Žena hitro poglej v slovar, kako se po špansko reče »velik norec«!

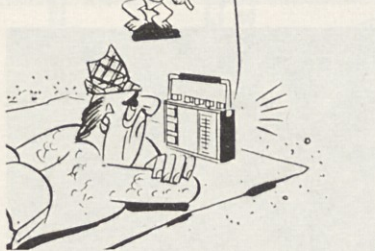
— Ljudje morajo imeti ideje!

— Mamica, hitro poglej, kako krasno ribo je ujel očka!

— Nič ne morem za to, če raste drevo ravno ob vodi!

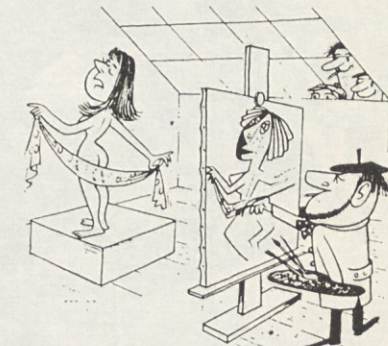
— Pridite sem, tale debelinko poslušaj otroško oddajo ...

— Ustrelil sem namesto šerifa

— Kaj sem kupila te zanima? Vem samo to, da je bilo zelo poceni in znižano.

— Sedaj sem ugotovila zakaj čistilci oken tako dolgo čistijo ta mali košček šip.

Gost se razjezi na hotelskega portirja: Zakaj me danes zjutraj niste prebudili ob 4.30, kot sem vam naročil? Zaradi vas sem zamudil vlak in mogoče izgubil velik posel.

Portir: Z zadovoljstvom bi vas bil zbudil ob 4.30, če ne bi vi prišli šele ob 6. uri domov ...

Mlad zakonski par najde v pismemskem nabiralniku dve gledališki vstopnici in zraven listek: Ali vesta, kdo vama pošilja?

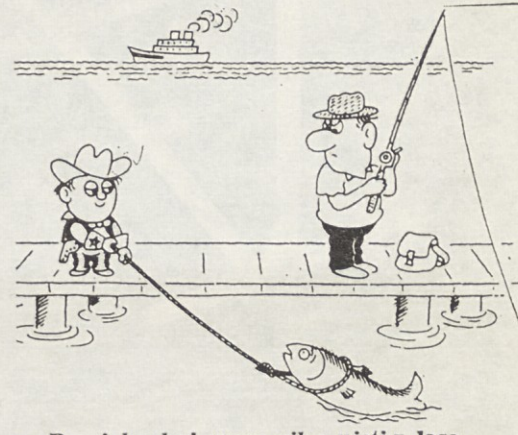
Zakonca sta ostala pri ugibanju in se po večerni gledališki predstavi zopet vrnila domov. Našla sta izropano stanovanje in na mizi listek: Ali sedaj vesta?

— Ali je ta avto tvoj? vpraša Egon Janeza.

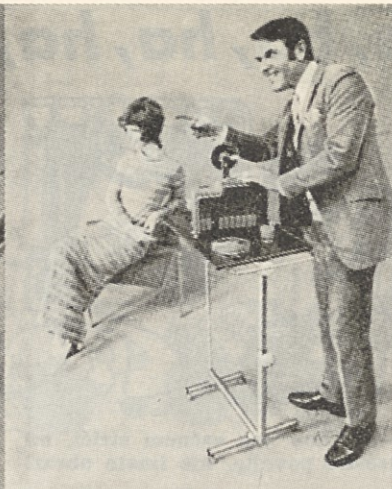
— Da, včasih. Kadar je opran, ga uporablja moja žena. Če priredijo hčerkinji prijatelji zabavo, ga ima ona. Kadar je kje nogometna tekma, ga ima sin in kadar je potreben popravila, takrat pripada meni.

— Zakaj je naš kapitan danes tako slabo razpoložen?

— Na tomboli je včeraj zadel štirinajstdnevno križarjenje po morju ...

— Pravi kavboj mora ribo ujeti z laso ...

Iz »Investi- nega« pro- dajnega programa

— Na zalogi imajo več vrst ZLOŽLJIVIH SERVIRNIH VOZICKOV Bresthey — nemške izdelave.

Tokrat vam predstavljamo enega izmed teh, to je voziček tip Variett-super. Vsa njegova praktičnost in uporabnost je razvidna iz fotografij. Za razliko od ostalih arhivov iz Investinega prodajnega programa, lahko ta voziček kupi vsak posameznik, seveda v trgovini, katera jih je nabavila pri Investi.

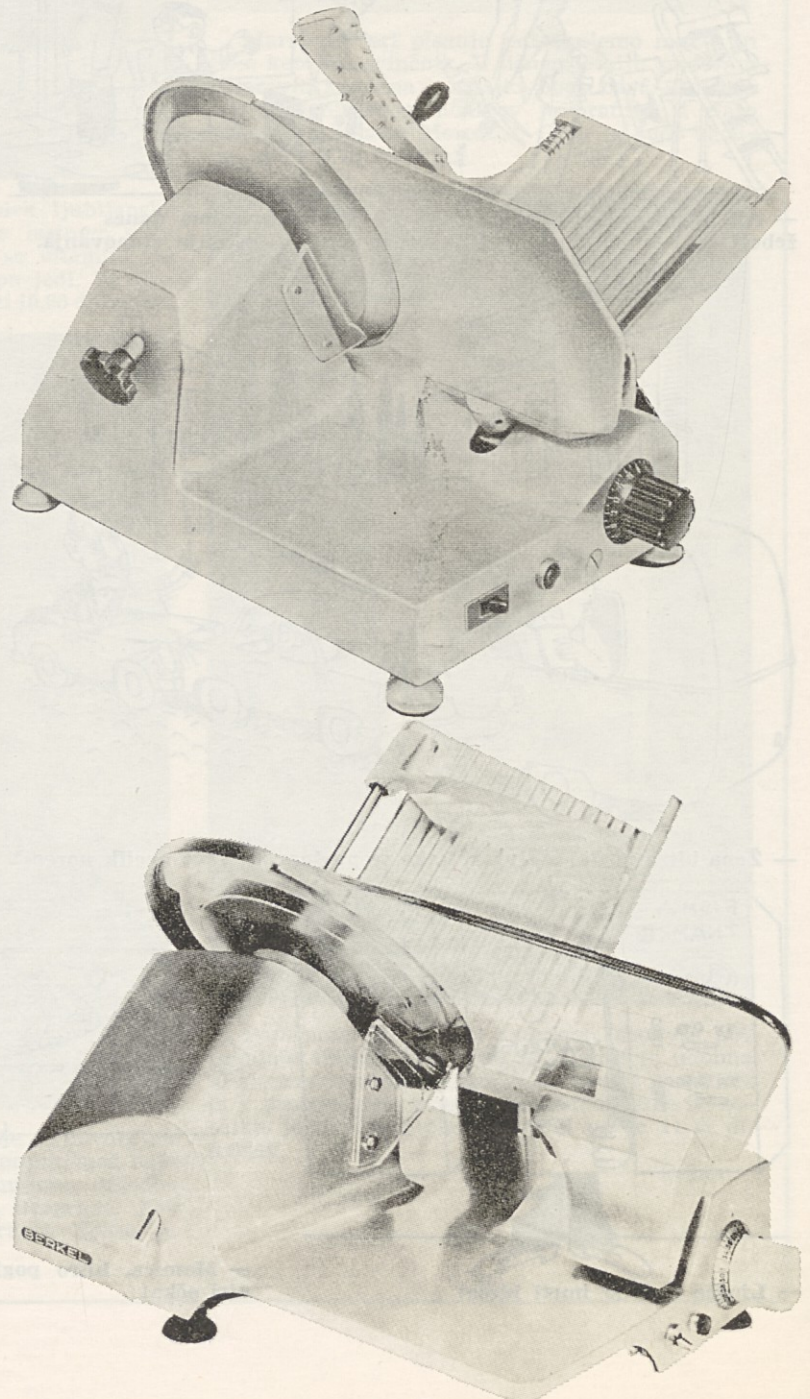
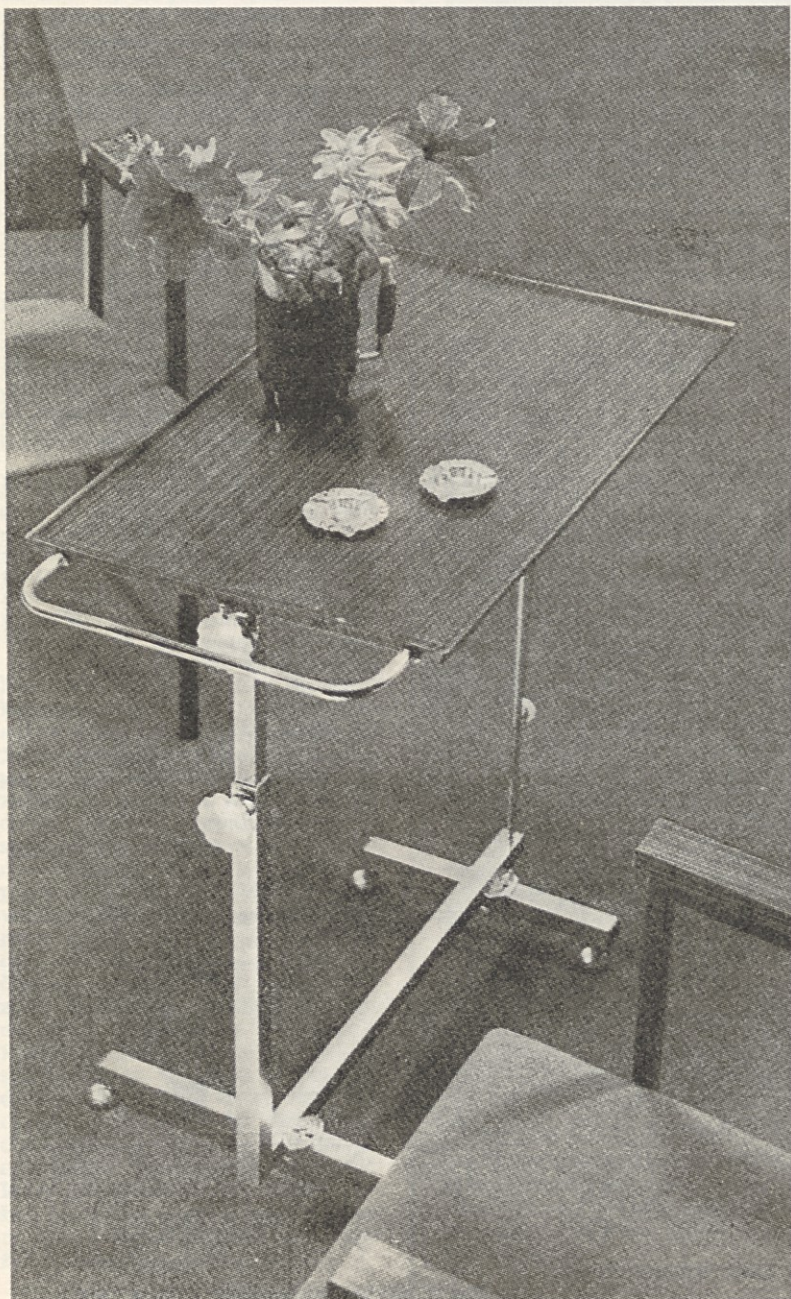
— Zopet imajo na razpolago več tipov in velikosti salamoreznic:

Salamoreznica BERKEL — premer noža 300 mm

Salamoreznica OMEGA — premer noža 250 mm

Salamoreznica OMEGA — premer noža 220 mm

— Vse informacije o cenah in ogled opisanih artiklov vam nudi TOZD INVESTA, Ljubljana, Ciril Metodov trg 1, telefon 312 795

ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha...

Jakob pride k frizerju.

— Naredite mi, prosim, frizuro na prečo tako, da bo en las na eni strani, druga dva na drugi strani.

Že pri prvem poskusu frizer po nesreči izpulil en las.

— Nič hudega ni. Dajte po en las na vsako stran.

Toda frizer mu je izpulil še en las.

— Preklete, nazadnje moram od frizerja ves razkuštran, se razjezi Jakob in zapusti salon.

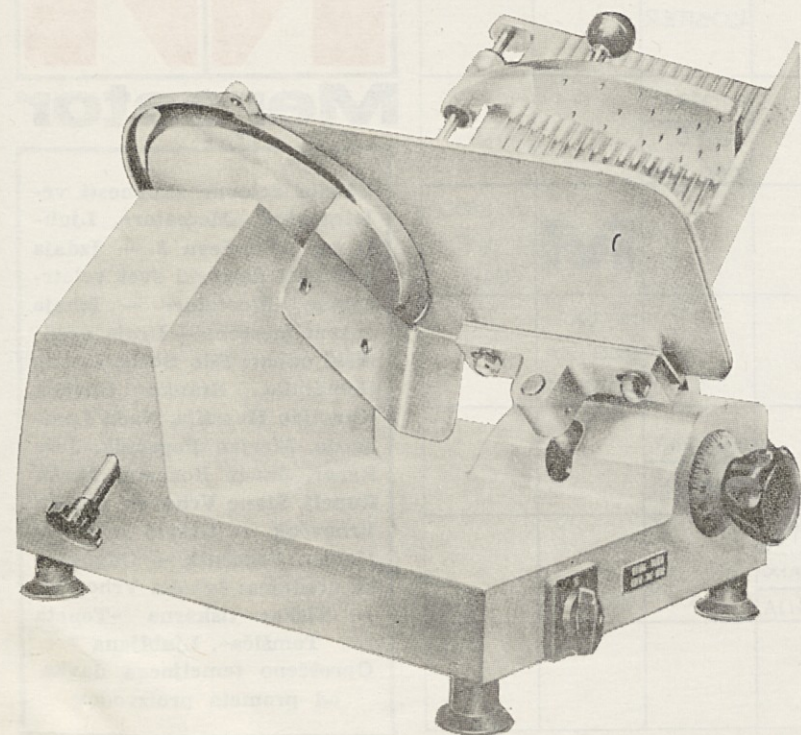
Sodobno preurejena prodajalna

Ni dolgo tega, odkar smo na Poljanski cesti 20 odprli sodobno preurejeno klasično prodajalno. Adaptacija je bila že nujna, saj je bilo v starih, tesnih prostorih res težko posloovati. S preureditvijo in modernizacijo pa smo tako pridobili prodajno površino in tudi skladiščne prostore.

»Zdaj lahko prodajamo mleko, kruh, tudi galanterijo«, je dejala poslovodkinja Rezka Hegler. Vsi, ki smo zaposleni tod, smo zelo zadovoljni. Saj se že pozna na prometu, ki je v zadnjem času začel poraščati. Pa tudi potrošniki so zadovoljni, saj lahko pri nas dobe sedaj veliko večjo izbiro blaga. Stalnih strank nimamo veliko. Pač pa se pri nas veliko ustavljajo mimoidoči. V bližini so šole in študentski domovi. Tako šolarji veliko zahajajo k nam po malice, dekleta kupujejo tudi nogavice in kozmetiko.«

Vsekakor je nanovo preurejena prodajalna velikega pomena za potrošnike v tem predelu mesta. Vesel pa je tudi kolektiv prodajalne, saj je sedaj še toliko bolj prijetno streči zahtevnim kupcem.

Dejan

— Kaj vendar delaš ves dan, da tako neurejeno izgledaš?

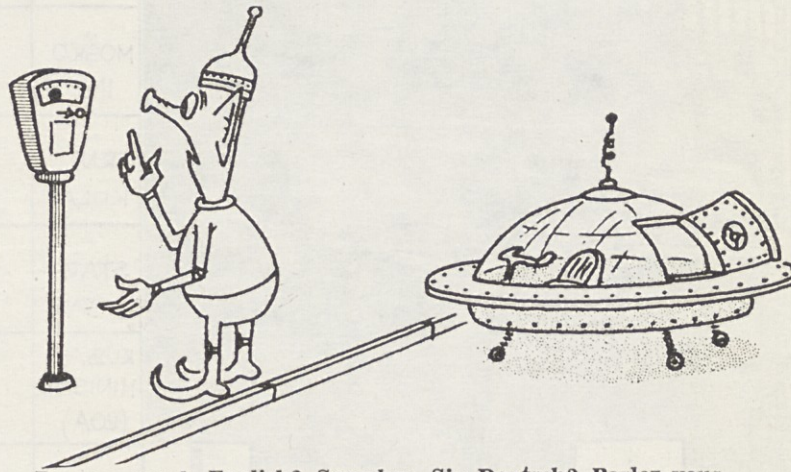
— Kaj pa ti tukaj Maks? Jaz sem pričakoval Milana!

— Tu ti vračam 10 par, ki so mi ostale od 1.000 dinarjev

— Namesto, da bi se veselil, da tvoj hobi delim s teboj...

— Do you speak English? Sprechen Sie Deutsch? Parlez-vous Francais?

— Nič se ne bojte. Obleke so nam pomotoma zamenjali v pralnici...

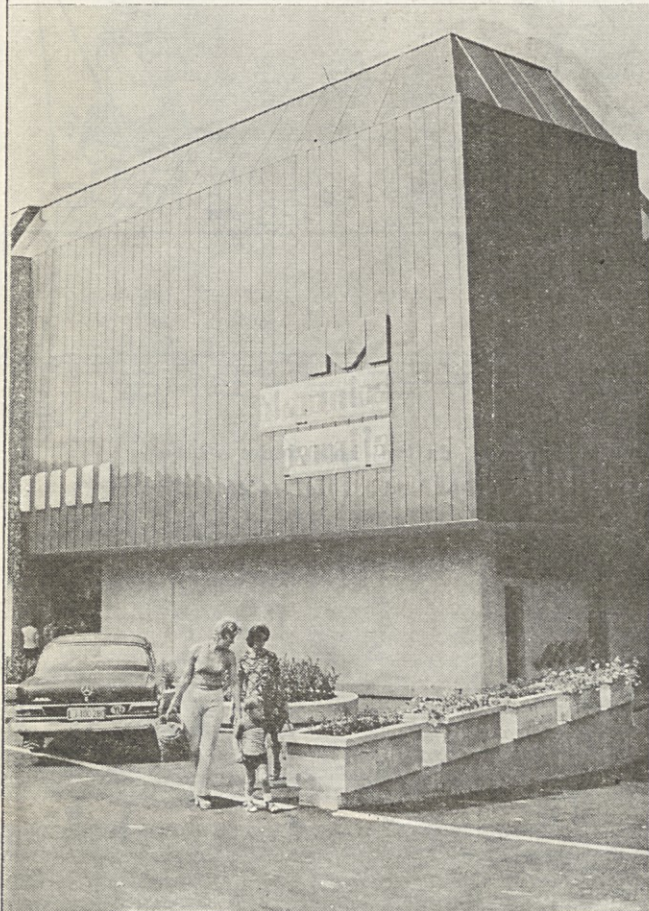

— Vsaj enkrat bi rad v miru zaspal...

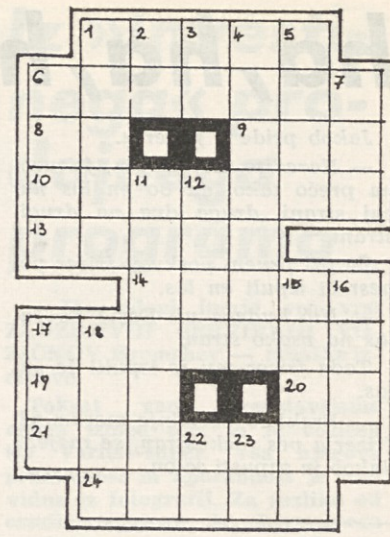

— Ali imate kaj za prijaviti?
— Samo tegale sem si pripeljala iz tujine.

NAGRADNA KRIŽANKA

M	ANTI-KVAR	PRODAJALNA	ŽEN. IME	VELETOK V JUŽ. AMERIKI
SLOV. REVIIJA				
VINOR. RASTLINA				
ŽELATINA IZ ALG				
			AVSTRIJA	
MOŠKO IME			NOVOST	
FRNI-KOLA				
STAR SLOVAN				VRSTA NAJEM. POGODBE
KUBAN. MINISTER (ROA)				
MOČNO CUSTVO	TROVES-LAČA	↓	PERUT-NICA	AMERI-CIJ
				ADAMIČ EMIL RODEZ. RASIST (SMITH)
SPLIT		DEL TELESA	ROMUN. PRISTAN.	
BODICA			MESTO V FRANCIJI	
LUBLJ. LOKAL			ASSOCIATED PRESS	ITAL. ZAI MEK REKA V NEMOJI
ZAH. NEMŠKA TOVARNA			ZNIŽAN G KANAANEC	KOSITER
NEPRIJETNA ZADEVA				TITOGRA D EGIPČ. SONČ. BOG
KAZAL. ZAI MEK			PASTIR OVNOV	M KONEC ŽIVLJE-NJA
M TRST	OBNAŠANJE HRAST (ANGL.)			MEDN. ORG. ZA BEGUNCE
DEL. ŽEN. OPREME				IMPERIA ORANJE
IZVIR SAVE BOHINJKE				ANGL. STROK. ZA PREHRANO TURČIJA
M ŽEN. IME				ČEBELJI SAMEC

VODORAVNO: 1. mesto v Oklamoni (ZDA) 6. mesto na Dolenjskem 8. gora v Švici 9. moško ime 10. prebivalec francoske metropole 13. tatinska ptica 14. pripadnik ene od skandinavskih držav 17. otočje v Egejskem morju 19. podzemni hodnik 20. avtomobilska oznaka italijanskega mesta Imperie 21. tovarna čevljev v Kranju 24. vrsta tkanine.

NAVPIČNO: 1. vrsta hrošča 2. različna samoglasnika, začetnici sovjetskega voditelja 4. žensko ime 5. vrsta žita 6. znamka pisalnih strojev 7. daljše razdobje 11. moško ime 12. bajeslovni grški letalec 15. odredba, odločba 16. poganjek, klica 17. orodje žanjic 18. tečaji (geograf.) 22. avtomobilska oznaka Nizozemske 23. tretji in drugi samoglasnik.

NAGRADNA KRIŽANKA
 Rešitve pošljite na naslov:
 Uredništvo MERCATORJA
 61000 Ljubljana
 Aškerčeva 3
 Na ovojnico pripišite **NAGRADNA KRIŽANKA**
 Med pravnimi rešitvami bomo izžrebali tri in jih nagradili:
 1. s 500,00 din
 2. s 300,00 din
 3. s 100,00 din

Glasilo delovne skupnosti veletrgovine »Mercator«, Ljubljana, Aškerčeva 3 — Izdaja centralni delavski svet veletrgovine »Mercator« — Izhaja enkrat mesečno — Ureja uredniški odbor: Edo Božič, Danilo Domajnko, Branko Gorjup, Kancijan Hvastija, Nada Lombardo, Marjan Pogačnik, Jože Rener, Janez Rozman, Mirko Rupelj, Stane Vrhovec, Ivanka Vrhovčak — Glavni urednik: Marjan Pogačnik — Odgovorna urednica: Ivanka Vrhovčak — Tiska: tiskarna »Toneta Tomšiča«, Ljubljana
 Oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov